

GDYŻ (7209) *cn*

Sł stp, Cn notuje, Linde w objaśnieniu s.v. gdy.

1. Wprowadza wypowiedzenie wyrażające przyczynę, uzasadnienie, wyjaśnienie (6098) :

A. W obrębie wypowiedzenia złożonego (5539) :

a. Wypowiedzenie przyczynowe: *bo, ponieważ; enim, nam Vulg, PolAnt, Modrz; quia Vulg, PolAnt, JanStat; siquidem Vulg, PolAnt, Cn; cum, quandoquidem, quoniam Mącz, Cn; eo quod, et, pro eo, quod PolAnt [w tym: w postpozycji (3578), w antepozycji (670), w interpozycji (73)] (4321) : March¹Wiet Av; BierEz B3 (4); Pilát tymi flowy fám fie oładzil ij potępil/ bo gdyż to bylo w iego mocy iż go mogł wybawitz od śmierci/ żadneé wymowy mietz niebędzie ij że go nie wyzwolił widzątz go bytz niewinnego. OpecŻyw 131 (20); PatKaz I 15 (10); a gdyż ona zakonnyca była nabożna ku panny maryey [...] czałto profzyła panny maryey PatKaz II 78 (4); gdyż yezus crystus fnyey fyą narodzył flulzno uyerzymy yż była fzwyała czudna cznotlyua PatKaz III 133v (14); HistJóz D3v; MetrKor 46/47; FalZioł IV 1c (6); Nalepzi wżech bytności ieft fwiat bo ieft Boże ftworzenie. Nawiełtze z bytności miełtce, gdyż wżicko w fie zabiera. Naprędłza z bytności ieft rozum bo wżędy zbiega. BielŻyw 3; ale gdyż on prawdę zawłze powiadał tak iemu wierżono iż też bronili iemu przyfłęgi. BielŻyw 98 (8); BielŻywGlab nlb 9 (2); otrokom zbytnie fwadziebnym poſpolicie włofi opadaia, á łyfi bywaią, gdyż w takowey ſprawie wychodzi barzo wiele ciepłey wilgołci przyrodzoney która ieft matheria włofow. GlabGad B2 (73); tego niektorzy na łatżinę, Magnus canis, to ieft, Wielki pies. nazwali. Ale nie ieft tho prawy wykład. Gdyż Cham po thatarłku nie pfa ale kxiążę znamionuie MiechGlab 29 (10); KłosAlg A2 (3); nywczem po yego voly aradzie nyeposthampvy. Gdył on nycz wporvczenyv od nalf nyema LibLeg 7/35 (15); WróbŻołt C5v (3); O znamienitołci iey rodu/ z ktorego domu y rządu połzła/ gdiż to każdemu iawno nie zda mi fie potrzeba tu wyflawiać. WróbŻołtGlab A3 (5); GDyżeś ty miły panie y obronca nalf y wtwierżenie nalf: [„] racz miły panie wwiełc troskliwe myfli nalf z vczyłkliwych trudnołci włfech zprzeciwnikow nalfych RejPs 26v (48); LudWieś A4; SeklWyzn g2; RejJóz A6 (8); Grzełą ktorzy małżełtwem gardzą dla vbołtwa/ [...] gdiż niecznotliwe żyą. SeklKat K3v (11); A tak gdiż fie czas gotować Vcz fie czo mas tam rokować. RejKup c5v; Ty wzdy czo mozes niebogo Gdyż nedznik niema nikogo. Czo rozumies to pomagay RejKup f6 (16); RejKupSekl a4 (2); HistAl B4v (10); Także też y kápłan/ mnich/ mnifzká/ gdyż Bogu czyłtość flubili/ w małżełtwo ine włtepic nyemoga. KromRozm I C2v (10); MurzHist Dv (9); MurzNT Matth 2/18 (7); I przetółz on fám ieft ſprawiedliwołcią nalfą/ on dobrocią nalfą/ gdyż fwoiúi niemámy. MurzNTSekl A4v (2); KromRozm II m3 (3); KromRozm III C6; Dla czego egzekucya doł nie moze, bo jej nie masz z kiem i jako czynić, gdyż i czasu do tego niedostawa Diar 27; A gdyż rożna jest tej každej obrony natura, rożno też o nich musi być namawiano Diar 42; aby też im tej wolnołci zezwoleniem jakim swem nie ujmowali, gdyż nie na to są połłani, aby mieli wolnołć szlachecką ciełnić, ale owšem ją szerzyć. Diar 54 (59); DiarDop 105 (3); BielKom nlb 3 (4); GliczKsiąż E7 (2); Przyczyna iż to flulznie Pan vczynić ma/ gdiż ieft ſprawiedliwy á wierny w obietnicach. LubPs Hv marg; Włfyłcy fwyęci boycye fie tak Pána Bogá fwego/ Gdyż nye znáya niedołtátku co fie boya iego [quoniam non est inopia timentibus cum 33/10] LubPs I2; Bowym fám Bog rołprołłył tych poborcow kołci/ Y poháńbil ye márnyc zá ich włfetcznołci/ Gdyż yeft Bogyem*

co sie mści káždey nyepráwosci. *LubPs* N5v; Gdyż on łam yeft mym Bogyem [*Quia ipse Deus* 61/7] á opyekálnikiem/ Nie sie zle nye moze sftác nádemną nędzynyem. *LubPs* O6v; Chwalcyefz Pána iż yeft dobry [*quia bonus* 134/3] á imyenyu yego/ Spyewaycie gdyż wiecye iż nyet nád nye nie lepffzego [*quoniam suave*]. *LubPs* dd4 (236); Z łrony thedy vrzędu łwego Káth gdyż przed Swiátem áni przed Bogiem nic niegrzelzy/ zelzywołci niema žádney *GroicPorz* hv (9); *KrowObr* 74v (8); poltronni narodowie/ ięzyk (á podobno y dowcip) Polłki ná máley pieczy máią/ iákoż też z łálki bozey nie bárzo sie ieft czym chlubić/ gdyż nie dbálłzych ludzi nie máłz iáko Polacy/ á coby sie w łwym ięzyku mnief kocháli. *RejWiz* A4v; Nic nie trudno kto zácźnie co w tve łwięte imię/ Gdyż pewna iż ktoć dufa nigdy nie záginie. *RejWiz* 3; Bowiem káždą łkrytą myłł łnádnie wyda mowá/ Gdyż záwždy gębá plecie o czym myłłi głowá. *RejWiz* 6v (170); *Leop Deut* 1/37 (4); *OrzList* e3v; *UstPraw* Av (2); *LeszczRzecz* A2v; *RejFig* Bb2v (2); łławna gwiazdá iego [*Jupitera*] Imieniem ieft przezwaná/ gdyż łwym przyrodzeniem/ Łálkáwie sie obchodzi/ z ludzkim pokoleniem *RejZwierz* 48; IEłłizeby sie w Herbyech/ gdzye co pochybił/ [..] Nie miey zá zle/ profzę cie/ gdyż z niewiádomosci/ To sie sftáło/ á wierz mi/ że nie z niedbáłsci. *RejZwierz* 93 (29); trudno sie było ołtrzedz żeby sie iákie obłádenie łtác nie miáło/ gdyż sie to przy ták wielkiey roboćie przydáć mułł *BibRadz* *5v; A przetoż vłkromieni łá łynowie Izráelłcy ná tenczás/ á zmocnili sie łynowie Iudłcy/ gdyż vłáli Pánu Bogu oycow łwoich. *BibRadz* 2.Par 13/18; Zmiłuy sie nád łynem moim/ abowiemći lunátykiem ieft/ y zle sie ma/ gdyż częłto kroć wpada wogień/ y częłto kroć w wodę. *BibRadz Matth* 17/15 [14] (147); *BibRadzBaz ktv OrzRozm* S2 (17); włzákże sie rychłó Czechowief wroćili gdyż poniewoli łzli *BielKron* 228 (191); *GrzegRóżn* B2 (15); iákmierz vłtawicznie błádzá/ gdyż w káždey reczy [!] boią sie iżeby nie zbłádzili. *KwiatKsiąz* F (6); *Mącz* 71c (3); *MączLub nlb* I3 (2); *OrzQuin* A4 (15); Włzędy nam przypifuiá że długo łypiamy/ [...] Acz to (mamli prawdę rzec) práwie ták być mułł/ Gdyż nas namillzy Trunek do łwitánia dułłi. *Prot* B4v (7); *ProtStoj* E2; *SarnUzn* B4 (2); *SienLek* 5 (7); *LeovPrzep* A2 (2); inych cnot y obyczáiow twoich wyliczáć niechcę/ gdiż sie im iuz dobrze ludzye przypátrzyli *RejAp* A A4v; A thák toć ieft chwálá s káždego łtworzenia Pánu temu/ gdyż sie w káždim okázuie dziwna moc á wielmożność ie⁸⁰ *RejAp* 54 (178); Mógł bych iefzće y co ku temu wiecey powiedzieć/ ále gdyzem telko dwu łpomniec obiecal/ rozumiem że mi w.m. dáley mowić nie dopułłcifz. *Górndworz* Aa (37); Gdyżeł ták wierny/ odpułłzczam tobie tę łmierć *HistRzym* 120 (13); Abowiem to dziefiefze ciáło náłze máło moze odnieść błogolławieńłtwá ná łobie/ gdyż ieft z ziemie łpráwione/ á w zyemię sie zás obroćić ma. *RejPos* 33; A ták gdyż to pewnie wiemy/ iż nam žáadne imię nád to łwięte imię nic pomoc nie moze: áni nas zbáwić moze/ á przed tym imieniem drzá y vpadáią ná koláná włzytki mocy niebiełkie/ ziemłkie y piekielne. Odłóżyłz włzythki ine imioná ná łtronę *RejPos* 34; A gdziełz thu nádzyeie łzukác? á gdzyełz sie thu iákiego rátkunku nádzyewác? V łwiátá prožno/ gdyż go piłmo zowie lothrowłką [!] iáłkiniá. V człowieká prožno/ bo też káždy ma co s łobá czynić *RejPos* 167v; A ták czárt mamy záwždy [...] vłzu á ięzyká łtrzeże/ gdyż mu thy dwa członki na-łzkodliwłze. *RejPos* 204; A ták thy idź precz á day mi pokoy s tymi omyłłnemi rádami twemi/ gdyż ia inłze rády mam/ a inłze náuki Pána łwe⁸⁰. *RejPos* 240 (794); *RejPosWiecz*² 92 (2); *RejPosWiecz*³ 96v (4); *BiałKat* 21 (33); *BielSat* N4v; *GrzegŚm* A3 (7); *HistLan* D2 (21); *KuczbKat* 15 (16); Także thez y pánie matki okołó dzyeweczek łwych powinny takież pilność mieć/ gdyż to ieft narod mdły á ná włzytko łnádnie

náłomny. *RejZwierc* 7v; A což mu s tego rofcie pátrzay/ Wnet fławá wieczna/ wnet od wńczeh błogofławieńftwo [...] wnet zá tym dobry á poćiwy żywot/ w ktorým áni żadnego záfráfowánia/ áni żadnych trudności nie czuie/ gdyż nikogo nie drażni/ gdyż fie wźem iáko poćiwy á cnotliwy człowiek záchowywa. *RejZwierc* 102 (123); *BielSpr* b3v (33); *WujJud* A5 (35); *WujJudConf* 17v (31); *RejPosRozpr* b3 (9); Wfzytki tedy thy fłowá Apoftolſkie pilnie sobie vważác będyemy/ gdyż oſobne pożytki á nam bárzo potrzebne w ſobie zámykáia. *RejPosWstaw* 21v (19); bo fię nie boimy Izráelitow/ gdyż to ieſt lud niewaleczny/ á iemu nie z ftawa mocy żadney przeciw ták wielkiemu woſtku *BudBib Judith* 6/1 (36); *MycPrz* I A2v (40); *WierKróc* A2 (8); *BiałKaz* F4v (16); *BudNT przedm* a2v (18); *StryjWjaz* C4; Ná tym máło iż ták mowia vczonymi będąc/ gdyż przedfię bárzo źle y głupie mowia. *CzechRozm* 150 (138); *PaprPan* R2v (5); *KarnNap* A2; *ModrzBaz* 131 (21); *ModrzBazBud* ¶5 (2); *SkarJedn* 14 (2); iednoc przypomnię/ áby to ſtrumién zimny/ áni gorący bárzo niebył/ gdyż obádwa bárzo ſzkodzą *Oczko* 16v (71); *KochPs* 185; *SkarŻyw* 80 (15); *ZapKościer* 1580/4 (2); *StryjKron* 11 (21); *CzechEp* 14 (204); *CzechEpPORz* *4 (2); *KochJez* A4v; ktorých teź fłow/ vzywáia przeciwko nam kátolicy: ále okęfzonych/ gdyż tego co potym ſtoi/ nie vważáia. *NiemObr* 109 (45); *ReszPrz* 27; *ReszHoz* 122 (4); *WerGość* 203 (7); *WerKaz* 275; *WisznTr* 5; *BielSjem* 3 (3); *KochTarn* 77; *PudłFr* 58 (2); Chodźcieſz me miłe Owieczki/ gdyż procz mnie inney vćieczki/ tu ná tym Swiećie nie macie/ wźędzie Wilcy, lámi znaćie. *ArtKanc* P4v (30); A gdyż nam tá kráiná wychowánie dáła/ Rádzibyſmy by w ſobie wźyſtko dobre miála. *BielRozm* 8; o męzoboyſtwo zázwdy gárdłem karzą/ gdyż to ieſt dáleko więtfzy grzech zábić/ niſli vkráśc *GórnRozm* E3v (21); *KochWr Jan* 18; *PaprUp* D2 (7); *ActReg* 3v (52); *GostGosp* 2 (11); *GostGospSieb* +2 (6); A ieſli z lekárftwá żaden niczegoy fie inźzego nie ſpodziewa/ iedno tego coby dla porátowánia zdrowia ſłużyło/ gdyż dla tego lámeſo ieſt poſtánowione/ ták s práwá nie ma teź nic inźzego pochodzić/ iedno coby R.P. było pożytecznego/ gdyż dla tego lámeſo bywáia poſtánowione. *Phil* D3; *Cum dubia et fragilis fit nobis vita tributa, In mortem alterius ſpem tu tibi ponere noli.* To ieſt/ Gdyź krociuczki ieſt čás żywotá ludzkiego / Nie chciey ſwey nádzieie mieć w ſmierci drugiego. *Phil* H3 (52); *GórnTroas* 4 (6); *KochCzJan* A2v (2); *GrabowSet* B4 (36); *OstrEpit* Ay (2); *WyprPl* A2; *LatHar* 68 (4); Lecź duſze ich y náſze iednáko fię máia/ Tákw cieie iák bez ciála gdyż nie vmieráia. *KoſakCath* C (7); *KoſakSzczęſl* A3v; *RybGęſli* B4v; Dobrzeć ſługo dobry y wierny : gdyż eſ nád málem był wiernym/ nád wielem cię poſtánowie *WujNT Matth* 25/21; A odpuſć nam grzechy náſze: gdyż y my odpuſzczamy káždemu winowáycy náſzemu. *WujNT Luc* 11/4 (176); *WysKaz* 4 (4); *JanNKar* D3; *JanNKarGórn* H2; Burgrabſtw Káſztelanóm dáwác nie będyemy: gdyż to oboie ſtać wępółek nie może. *SarnStat* 77 [*idem* 491]; Sędzia ſádzący nie może bydź o złe ſkazánié nágánion: gdyż nie on ſam/ ále ini/ y wiele ich ſádzi. *SarnStat* 797 (145); vfay ſwému krolowi: Zeć ón pewnie pomoże/ záłtáwi fie zá cię/ Gdyź ón pilné ſwé oko zázwdy miéwa ná cię. *SiebRozmyſl* [A4] (12); *GrabPospR* K2v (6); Wízakoź ile rzecz można/ Oyczyźnie tym ſłuży: Gdyź każdy iey powinien/ y w poſługách dłuży. *KlonKrGum* Av (3); *KmitaSpit* C4; Aduerfarze záſię/ ktorzy ſtárzy ſá/ iuź fię teź dofyc o tę wiárę náklópotáli y wyciągnęli/ á prozno/ gdyż przeciw Bogu *PowodPr* 46 (18); *SkarKaz* 1a (15), C (5); *CiekPotr* 85 (5); *CzahTr* C2 (29); Gdyź ſłuſzný rzeczy proſzę/ Powieďz mi z ochotą. *GosłCast* 29 (22); BOże by iák narychley tego ſmutku pozbyć: Gdyź w nim będąc/ nie zda fie iuź y ná ſwiećie żyć. *PaxLiz* B3 (41); *SkarKazSej* 667b (6); Wfzytkoto

żywie z przyrodzenia w wodzie/ Gdyż nie może trwać ná fułzy o głódzie. *KlonFlis* C (10); *SkorWinsz* A2; Názycz ty mnie zdrowych nog; ia názyczę tobie Oczu miałto pochodnie/ gdyż mam zdrowe obie. *KlonWor* 51 (7); *SzarzRyt* B3v (2); Dobrac też z bobrem łzubá ktorác mátká dáłá/ Gdyż oná od łwey mátki tákowá też miałá. *ZbylPrzyg* B2.

Połączenia: »gdyż ... (a) dlatego; a dlatego ... gdyż« (22 : 4): A dla tego wśfyłcy ludzie wyznáya cye Pánye/ Gdiżes łam po wśfytkim łwiecie wzyłá opánowánye *LubPs* M3; Gdyż o tho N. w łwey odpowiędzi mienił iż tego niewinien/ y Przyłyęęę iemu przyładzoná wedle práwá oddáł/ dla tego ma być wolen od łpráwy tákowej *GroicPorz* z3 (2); *RejPos* [278]v; GGyż [!] prózné iest práwo/ ielli nie będzie chowano: A chowané bydź niemoże/ ázby ku wiadomości przyłzłó: dla tego wśfyłtkie wśtáwy náłzé/ w iedno zebráć [...] rofkazálimy. *SarnStat* 50 (19).

»gdyż ... (a) przeto(ż)« (80): *BierEz* S2; *OpecŻyw* 187; *PatKaz I* 13v; *PatKaz III* 118 (2); *BielŻyw* 93; *BielŻywGlab nlb* 14; gdyż ziemia iest czarna przeto też y to czo z łamey ziemie pochodzi mułi czarne być. *GlabGad* F (20); *ZapWar* 1535 nr 2413 (2); *WróbŻołt* K7; *LibLeg* 11/76; *SeklWyzn* 4v; *Diar* 82; *GliczKsiąż* C7; *GroicPorz* n2 (2); *KrowObr* 198v (2); Bo gdyżes thy złupił wiele narodow/ przetoż też y ciebie łupić będą ini wśzythcy narodowie *BibRadz Hab* 2/8 (2); *GrzegRóżn* A2 (3); *OrzQuin* H4 (3); *SienLek* lv; *GrzepGeom* Gv (2); *HistRzym* 5v (8); *BiałKat* 223v; *HistLan* E (2); *KuczbKat* 350; gdyż żywot náłz zákryty iest w Pánie Kryłtułie/ przeż go też tám w nim á nie gdzye indzye łzukáć mamy. *RejPosWstaw* [110³]v (3); *MycPrz II* A (2); *CzechRozm* 103; Gdyż w káżdey Rzęczyłopolitey bárzo máłó záwždy tákich bywáło/ ktorziby inłze mnołtwo ludu cnotámi przechodźli: á przetoż onego ktorego miedzy wśzytkiemi namędrłżego á nayłpráwiedliwłżego być rozumieli [...] Pánem wśzytkiey ziemie obieráli *ModrzBaz* 15v (2); *Oczko* 13v; *ActReg* 147; *GrabowSet* Ev; *WujNT* 104; GDyż prze pilné łpráwy Séymowé/ które łie ták długo prowadźly/ á pánowie Woiewodowie y łzláchty wiele zábáwić łie tu mułieli/ Okázowánié dóydź ná czás náznáczony nie mogłó: przeto [...] odkłádamy łe ná łwięto łwiętego Mácieiá *SarnStat* 127 (6); *CzahTr* C3; *PaxLiz* D2.

»gdyż ... a tak« (12): *GlabGad* H8v; *RejKup* e8v; *Diar* 74; *OrzList* bv; *BielKron* [332³]; *GrzegRóżn*]; *RejPos* 47v; *RejPos Wiecz*² 90v; *ArtKanc* Sl6v; GDyż złódzieyłtwá y łotrołtwá dla łrogości wczynku/ y dla boiáźni przez złoczyńce więłżéy części bywaiá zákryté/ [...] A ták ná pohánbienié złego wczynku y złoczyńcow łkázuiemy [*Cum... itaque JanStat* 619] *SarnStat* 700 (3).

»gdyż ... tedy(ć)« (114): *OpecŻyw* 180 (2); *PatKaz II* 19v; *PatKaz III* 116v; *FalZioł* IV 41c; *BielŻyw* 142; *BielŻywGlab nlb* 13; *LibLeg* 6/157v; *Diar* 28 (2); *GroicPorz* i2 (2); A gdyłz to iáwnie widziemy/ iż Mniłzy nic nierobiá iedno proznuiác w kłáłtorzech łiedzá/ y dármó łhleb łiedzá: Sá tedy w kłátwie Bożey *KrowObr* 140 (9); *RejWiz* 134; *BibRadz* *2 (7); Gdyż ná thym rzecź łtánęłá/ áby dzilifeyłżego dniá o wiáre łwięta łołtáło dwádziesciá tyłiac męczennikow Węgrow/ zá powodem Páwłá Tomore⁸⁰ zakonniká: Nieźle by tedy áby kánclerz łełáł do Rzymá/ powiádaíac to Papięzowi iżby wđdy nas kanonizowano *BielKron* 307 (3); *GrzegRóżn* H3 (2); a gdyż w káżdych łeciech yełt to rzecź niewiedzié o woley B. brzidliwa/ mayá tedj być napominani iżeby łię B. rzeczymi niebrzydźli *KwiatKsiąż* D3 (11); *OrzQuin* C (3); *SarnUzn* C6v; *RejAp* 52; *GórnDworz* S3v; *GrzepGeom* E3; *HistRzym* 131; *RejPos* 74 (4); *RejPosWiecz*² 91; *KuczbKat* 4 (16); nie trzebá go też náłzbyt w grozie chowáć/ bo oná młodość łiego/ gdyż łełzczę łmyłly łłábe we mdłym łiele być mułzá/ tedy zbytniá

grozą a fráfunkiem fnádnie może być zgwałcona *RejZwierc* 7 (2); *WujJud* 39; *RejPosWstaw* [143³]; *BudBib Bar* 5[6]/49[50]; *BiałKaz* D3 (2); *StryjWjaz* A2v; *KarnNap* C3 (2); *ModrzBaz* 66v; *CzechEp* 130 (2); *OrzJan* 117; *KołakCath* A2; *KołakSzczęśl* A4v; *WujNT* 60 (4); GDyż káždy gwałt nie przez przyczyny rozmáitémi vftávami práwnými bywa bronión y hámowan: Máyeftat tedy krolewłki zá flufzną rzecz rozumiał/ áby w tym pożytki poddánych fwych opátrzył [*Cum ... igitur JanStat* 588]. *SarnStat* 705 (22).

»gdyż więc« (6): *RejWiz* 144; *Quandoquidem coniunctio causalis*, Gdyż/ Gdyżwięc niektórzi z Czeskiego mówią poniewáfz. *Mącz* 338a (3); iefli z przymiotu ropá przez pendent z nich ciecze/ á z dobréy woléy ftánowić fye niechce/ do tego Cieplice nalepfzé: gdyż więc tá chorobá czáfem ani Sállá/ ani Drzewem/ vléczoná być niemoże *Oczko* 15; *PaxLiz* B3.

»zwłascza gdyż« (10): *WróbŻółtGlab* A2; *DiarDop* 116; acz fie náfzy przeciw iemu zbieráli z Niemiec/ z Czech y z Hílfpániey/ ále nic nieuczynili/ zwłafzczá gdyż fámí Krześciánie fpołu walczyli/ to ieft Cefarz z kfiáżety á z krolem Fráncufkim. *BielKron* 259; *KwiatKsiqz* F2; *OrzQuin* E; *RejPos* 198 (2); Pámieytay/ ieft przydáne/ iż świécenie tego dnia/ ku Obrzędóm należy. O czym ludzie vpomnieć trzeba/ zwłafzczá gdyż práwo przyrodzone tego vczyło/ że Pan Bog czáfu fwego porządnie chwalon być ma *KuczbKat* 295 (2); *JanNKar* A3v.

Fraza: »(a) gdyż (to) tak(o) jest« (15): *OpecŻyw* 29; A gdis tak yeft samy temv dobrze rozvmiecz mozecie ysz mi przyacziem waschim bedacz nygdismi nicz odmawiacz niezwikly *LibLeg* 10/67 (3); *KromRozm III* L; *DiarDop* 116; *KrowObr* 57v (4); gdyż ták ieft y fámí to znaćie/ nie nam tedy po Indulćiech Papiefkich. *BielKron* 234 (2); *OrzQuin* L3v; A gdyż to tákó ieft/ iufz poydę do źiemie świétey/ á będę pokutowáf zá grzech mych rodziców/ a tám żywotá dokonam. *HistRzym* 34; *KuczbKat* 220.

Spójnik „gdyż” poprzedzony innymi składnikami wypowiedzenia (10) : *GrzegRóżn* A2 (2); *KwiatKsiqz* I (2); tám gdiż niemáfz tego kto piáfł/ trudno mam wiedzieć/ co to ieft/ częgo wyrozumieć nie mogę. *GórnDworz* F3; *Oczko* 29; *NiemObr* 109; Żywotá bez zmázy nie vprosfę łobie/ Dofkonáłość tylko gdyż zoftálá tobie *GrabowSet* C (2); *SarnStat* 260; *GosłCast* 54.

Połączenia: »gdyż ... a tak« (1): Z ktorych gdyż żadny nie ieft Oycem Kryftułowym/ A ták áni Syná ma/ áni Pośrzedniká/ podobny ieft Tureckiemu y Żydowfkciemu/ áni może być żadnym obyczáiem iednym Bogiem nawyźfzvm *GrzegRóżn* M4.

»gdyż ... tedy« (1): Co gdyż káždemu czynić przyftoi/ tedy niewiem komu by więcej/ iáko ludzióm w wielkiey vcźciwości v infzych będącym *ModrzBaz* 66v.

W połączeniu z partykułą trybu warunkowego -by (22): *LibLeg* 11/175; *BielKron* 199; *RejAp* 60v (2); *GórnDworz* Hhv; *RejPos* 326v (2); Było y ieft iefzcze inych názwiłk niemáło/ kthore na then czás opuścić zá rzecz flufzną fie zdáło/ gdyżby nam też máły pożytek przynieść mogły. *RejPosRozpr* c4; *MycPrz* I B3 (4); Bo ináčzey/ rzeczyby duchownych nie poiął/ áni by ich wyrozumiał: gdyżby mu głupftwem iednym były. *CzechRozm* 185v (3); *CzechEp* 32 (3); *WysKaz* 41; *SkarKaz* 275a; Częgo ia o was dobrem funnieniem nie mogę/ Miánowicie powiedźieć gdyfzbym tym złá drogę. Vfláł łobie przed Bogiem *CzahTr* F2; *GosłCast* 48.

b. Zdanie podrzędne uzasadnia wniosek zawarty w zdaniu nadrzędnym przez ukazanie rezultatu; *et, -que, quia, quod, quoniam PolAnt; enim Modrz [w tym: w postpozycji (168), w antepozycji (3)] (171) : March¹ A3; BierEz C3; O gdyż tą przenayczyfthlza panna począta abo fyą poczła wzyuoczye lzwyątey anny o zayłte mufyalczy bycz y byl lzwyąty zyuoeth lzwyątey anny wktorym to nołzyla PatKaz II 71; PatKaz III 143v; FalZioł IV 1c (4); GlabGad A2v (5); KłosAlg A2v; ComCrac 11v; RejJóz F3; Wierze że niebo/ y ziemia Práwie fyę już przeciw mnie má Gdyż jnem łudziám [!] ffolgują Namnie lzrogołcz okazują RejKup p2v; HistAl C6 (2); MurzHist Pv; MurzNT Ioann 9/16 (4); KromRozm III D3; BielKom E5; Thu przez then rozdzyał wlyztek yełt modlitwá przeciwo złym á fáłelzным fkašcom náuki Páńlkiey iż fnadz o nyę nie dbáią/ gdyż ią tłumią. LubPs bb6v marg (17); KrowObr 21; choć fie tu wolnie rodzimy/ Przedfię iednąk pod iármem do śmierci chodzimy. Gdyż nie iełt żaden moczárz áby práwá fwego/ Nie mułiał niešć na łobie záwždy powinnego. RejWiz 88; Gdyż fie nie sítác nie moze bez twoiey [Boze] pomocy/ [...] Tyš iełt Bog niełkończony RejWiz 165 (7); Z tąd fię okázuié iáko łudzie z przyrodzenia fá fklonni ku báłwochwálłtwu/ Gdyż oto wlyztek dom Nachorow był im łplugáwion/ choćiáż byli ielzche od Semá żywego wzięli náukę o prawdziwey wierze BibRadz I 18c marg (8); gdyż then dom ku vpadku fyé náchylił/ mułiał on podobno z miáry fwey wyftápić/ y od gruntow fyé fwych odchylić OrzRozm E3; obaczyłem tám wielki niedoštátek ich/ gdyż nic kołztownego me mieli áni żyznego BielKron 451 (4); GrzegRóżn D2v (3); OrzQuin N4; SienLek T4v; Pan nie iedno do kołciołow woła. tą trábą fwoią/ ále do namnievżego z nas/ gdyż tu dokłádác raczy: Kto ma vlyz fłuchay co Duch fwięty mowi RejAp 20 (35); GórnDworz Aa2; Takież Kryłtus czáfu męki fwey wedle ciáłá poczłł fie bác gdyż mowił: Iełli moze być rácz oddálic odemnie then kielich HistRzym 90 (2); A ktemu iż ielzche wiem/ iż iełt bráćifzek moy á powinowáty moy/ gdyż mię ták łam zowie RejPos 109v; A fnadz ielzche tákowi fá ná mnieyřzey pieczy v niego nižli pogáni á narodowie niewierni/ gdiž im nie fá dáne ták hoyne dáry á tákie vpominki od niego. RejPos 206 (39); BiałKat 190v; KuczbKat 80 (2); widzę iż v bogow nie máłz nie lepřzego áni kołztownieyřzego iedno łmierć/ gdyż to mym fynom dáli co im byli z wielkiey łátki dáć obiecáli. RejZwierc 169 (3); BielSpr 3 (2); RejPosWstaw [21²]v; BudBib Sap 14/3; CzechRozm 80 (2); Stąd rozumiey Mieleckie ná wlyztek fwiát znáią/ Gdyż áž z gor Nemořeyskich dáry im dáwáią. PaprPan A2v (2); ModrzBaz 85; SkarŻyw 332; CzechEp 70 (4); NiemObr 86; GrochKal 27; Potym iż nieumieiętnie człowiek połpolity łmiertelnymi ie [grzechy] názywa. bo y łmiertelnych moc práwie niezliczona iełt/ gdyż y łamey Pychy ták S. Grzegorz 23. moral. cap. 7. iáko y S. Bernárd Sermon: 3. in paruis ferm. czterzy łpołoby kłádzie LatHar 129; WujNT 9 (2); PaxLiz Dv.*

c. Zdanie wyjaśniające (43) :

α. Rozwijające treść zdania głównego: *a mianowicie (17) : Atochmy głołno fłyřzełi w tey przelřley rołpráwie/ częgo Pan potrzebuie po tey káždey wierney owiece twoiey/ a czo do niey iáłno á głołno mowic raczy/ gdyż ná káždego wołác raczy/ ktho ma vlyz fłuchay. RejAp 37 (2); A pilnie vwažay/ ták iáko nas łam Pan vczy/ kthory iełt duch s prawdy/ gdyż żadny iny nie iełth/ iedno kthory iełt z Duchá. s. RejPos 121v; Trzęcie máłz vwažác/ co to iełt być w kołciele Páńłkim/ á czo iełt kołcioł iego/ gdyż tho nic inřzego nie iełt/ iedno być w zebrániu á w łpołeczności wiernych iego RejPos 140 (10); BiałKat 166; Włzák to łławno káždemu/ co pod nim łpráwował/ Gdyż on ná nim Pańłtw*

wiele prawie powoiował. *WierKróc* A2v; *Oczko* 11v; *CzechEp* 251; wfundament trzeba wezrzec zkład się te diŕsencie stały gdyz privatim nieprzyiazni wielkie były ktore więcej do tego rozerwania droge vsłały *ActReg* 3v.

β. *Zawierające dodatkową informację, uwagę wtrąconą; et PolAnt* (26) : A ták iuz narodzye moy ŕluchay ofwiádźzenia mego/ Gdiżem tu ktemu przyzwał y ludu Izráelŕkiego/ Ieŕliż mię ŕluchác będyeŕz/ nie mieyże bogá obcego [*Audi populus meus et contestabor te; Isráel, si audieris me* 80/9] *LubPs* S4v (3); *RejWiz* 96v; *RejZwierz* 141; A dla thegoż zázáli ŕię ziemiá/ a kthorykolwiek ná niey mieŕzka/ zemdleie/ z zwierzęty polnemi y ptaki powietrznemi/ gdyż y [*et etiam*] ryby morŕkie wyzdycháią. *BibRadz Os* 4/3 (3); *SienLek* 33; vpádli z ogniem fáłŕzywych náuk ŕwoich/ y ŕpalili trzeciá część drzewiny ná ziemi/ gdyż przez drzewinę piŕmo ŕwięte nam proŕte á nędzne ludzie wŕzędy známionuie *RejAp* 74v (3); Anyeli też częŕtokroc ŕŕępowáli ná ziemię/ o czym doŕyc piŕmá mamy: gdyż y dziŕ ták wierzymy/ iż wŕtáwicznie/ ácz niewidomie/ miedzy námi ŕą. *RejPos* 164 (3); *RejZwierz* 30v; *BielSpr* 1v (2); Należy (gdyż ŕie tu nie mowi o tych ktorzy wiáre o Pánu Bogu w Troycy iedyny^m odmienili/ y wŕzytki ártýkuły iey zniŕczyc chcá) ábyŕmy miedzy ŕobá zgodę y miłość záchowáli *WujJudConf* 12; *RejPosWstaw* [143⁴]v; k temu żeby ludzi nie przybyło/ á my byŕmy s ŕobá co czynic mieli/ gdyż y ŕláfko odpádło prze nie porządne obieránie Lokietká. *MycPrz* II Cv; *Oczko* 13; Zem tych ŕłow dla tego nie wŕożył/ zem ich w texcie żadnym Greckim niewidział: gdyżem Grecki wział ku przekládaniu á nie Lácińŕki. *CzechEp* 75; *KochJez* B4v; *GórnRozm* C2; *SarnStat* 710.

d. *Przy głównym zdaniu pytajnym wprowadza argument uwydatniający retoryczność pytania, uzasadniający postawę mówiącego: skoro, wobec tego że; cum, enim Vulg, PolAnt, Modrz; quia, quoniam Vulg, PolAnt; nam, quod Vulg; en, ergo, et PolAnt* [w tym: w postpozycji (527), w antepozycji (81), w interpozycji (2)] (610) : *BierEz* O3v (2); Iezu náłlodŕŕy [...] czemus ŕie obrzezatz dál? gdy zes grzechu niemiál anij też poznál *OpecŻyw* 23 (10); *ForCnR* C2; *PatKaz I* 5v (2); *PatKaz II* 81; *PatKaz III* 131 (2); y czoz tedy mi zwierz może wŕzkodzić gdyż niebęde czuł. *BielŻyw* 78; *GlabGad* Fv (2); *BierRozm* 17; *RejPs* 61v; *RejJóz* E8v (2); *SeklKat* E2; *RejKup* y3v (3); *HistAl* E5 (5); *KromRozm I* F3v; gdyŕz mu dál ŕyna ŕwego iedynego/ iakoŕz by mu czego mógl odmowic *MurzHist* 13 (6); *KromRozm II* r4v; *KromRozm III* G4; *Diar* 29 (5); *DiarDop* 102 (2); Y ktoż ieŕt s tych rowien tobye ktorzy ŕą w okrág ciebye/ Gdyż ŕam możnie roŕkázuieŕz y morŕŕkyey nawáłności *LubPs* T5v (12); *GroicPorz* 1v (2); *KrowObr* 8v (5); A przecźże nam ma być žal s tey márney goŕpody/ Gdyż s kłopotu idzyemy ták ná wdzyęcne gody. *RejWiz* 105 (22); *Leop* *B2 (3); *OrzList* b (3); Coż potym iż ŕie oczy/ tylko nápátrzáią/ Gdyż márnie potomkowie/ to potrácic máią. *RejZwierz* 141v (4); Tedy Krol rzekł ku mnie/ Przecz ták maŕz ŕmętná poŕtháwę gdyż nie choruieŕz? *BibRadz 2.Esdr* 2/2; Ale iakoż oblicze moie nie ma być ŕmętnie/ gdyż miałto y mieyŕce grobow oycow moich poborzone ieŕt/ á brany iego ogniem popalone? *BibRadz 2.Esdr* 2/3 (20); Gdyż to baczyŕz mnie miły brácie/ czemużeŕs ich odŕąpił? *OrzRozm* M4 (5); co ieŕt pożyteczna praca człowieku? gdyż wŕzytki dni iego pełne ŕą fráłunku bez odpoczynienia. *BielKron* 79v (12); *GrzegRóżn* E2 (3); *KwiatKsiąż* A4 (2); co ŕye téy ŕlepocie Pogáńŕkiéy dźiwuiemy/ gdyż widzimy mądreŕo Sáłomoná/ miedzy ludem Bożym Proroká y Królá/ ná ŕtárość ŕzáleięcego? *OrzQuin* O4 (5); *Prot* B4 (2); *SarnUzn* B7 (4); *RejAp* 50v (15); *GórnDworz* E5v (8); Iakoż iá to mogę wczynić gdyż oćiec twoy wŕafny niechce cie wykupić/ á

iáko dáleko ia (gdyżem nie iest zkrwią złączona) miálábych tho thobie vczynić/ álbo otym myflić. *HistRzym* 4v (5); A iákoż fie tu rofkochác nie małz/ a iákoż fie thu rozrádowác nie małz/ gdyż iuż pewnie wiefz/ iż iefli będziefz przy nim mocno ftał á będziefz dzyerzał fthale wiárę iemu/ żeś bráćifzek iego/ á krew ze krwi iego *RejPos* 109; Gdyż Pan kochánkom nie przepuścza/ což rzeką grzełznicy. *RejPos* 195v *marg*; Iż iefliże dobrá bierzemy od Pána fwego/ y czemużbychmy też y złego nie mieli przyjmowác od niego? Gdyż on a nikt inłzy dáie nam/ á czemużby mu thez tego zálię pobrac było nie wolno? *RejPos* 264v (151); *RejPos Wiecz*² 93v; *BiałKat* 68v (2); *GrzegŚm* 12 (2); *HistLan* B3v; *KuczbKat* 35 (2); Co tobie po ózrzálftwie/ po opilftwie/ po fzáleńftwie włzetecznym/ gdyż widzifz iż tho młodym y zdrowym fzkodzi/ á což owłzem ftařemu. *RejZwierc* 122v (36); *WujJud* 48v (9); *RejPosRozpr* cv (2); *RejPosWstaw* [41²]v (2); A. ták pytam cię przecz fię ták íam wfobie dręczyłz gdyż eś iest nie trwály? przeczże íobą thrwożyłz będac śmiertelym? *BudBib* 4.*Esdr* 7/15 (11); *MycPrz* I B3v (3); *WierKróc* B; *BudNT przedm* a3 (5); A cožby ftróžow potrzebá? gdyż tych tám nie vzywáiá *CzechRozm* 115; Czemu Márya zá muž chodziłá/ gdyż nie z mężá fyna począc miálá? *CzechRozm* 164 (22); *ModrzBaz* 66 (4); *SkarJedn* 14; *Oczko* 2 (8); A pięć flábą bíalą co mam wfpomnieć gdyż y dzieći wfiedmi ábo wiecey lat tak fie goráco ná śmierć dla Chryftufa dárły? *SkarŻyw* A3v (10); *StryjKron* 125; Bo á ktożby mógl wfzytkie wyliczyć? gdyż nie máłz tey kárty we wfzytkim Wędzidle/ ná ktoreyby fię ich wiele nie náłázło. *CzechEp* 146; Mamli íą też temu wierzyc? gdyżem ía nie obiecał wiáry dáć íedno flówu Bożemu íámemu *CzechEp* 174 (17); *CzechEpPORz* **3v; *NiemObr* 36 (12); *WerGość* 241; Gdyż fie íami mężowie nie vmieią rzádzić/ Iákoż y my niemamy ípołu z nimi błádzić? *BielSjem* 4; *KochPieś* 29; *ArtKanc* N18 (6); *GórnRozm* E2v (6); *Paprup* H3; *ActReg* 9 (3); *Phil* O2; *GórnTroas* 4; Lecz ludzkie błędy/ czemuż Pánie liczę/ Gdyż íe znałz lepiej *GrabowSet* F4 (17); *LatHar* 57 (2); *RybGęśli* B2; W zmartwychwftáníu tedy ktoregoż z onych íiedmi będzie żoná? gdyż íą wfzyscy mieli. *WujNT Matth* 22/28; Gdyż y íam Szátan przywodzi pímo przeciw Chriřtuřowi: á což zá dziw że íe tákiefz przywodzi Miniřtrowie iego przeciw Kořciołowi? *WujNT* 208; Iákoż ten vmie pímo/ gdyż fię nie vczył? *WujNT Ioann* 7/15 (24); *JanNKar* E2v; *ZapMaz II G* 97/89v; *PowodPr kt* (4); *SkarKaz* 2a (8); *CiekPotr* 47; *GosłCast* 47 (3); *PaxLiz* Bv (2); *SkarKazSej* 659b (5); *KlonFlis* B2; Czemu nie brác lotunku: gdyż y žiemiá dáie Zá troché žiarn pořianych gumná iáko gáie? *KlonWor* 76.

Połączenia: »gdyż ... a tak« (4): Gdyż powiedacie iż íą mocą Beelzebubá wymiátam dyabelftwo/ á ták [...] íynowie wálzy czyiá też mocą wymiátuiá? *RejPos* 77.

»gdyż ... tedy« (42): *RejPs* 146v; wfzelkie ftworzenie Boże dobre iest. A gdyłz dobre/ tzemułz íe tedy złym tzynifz? *KrowObr* 93 (6); *GrzegRóżn* H3v; *KwiatKsiąż* E2v; A gdyż to pewnie wiefz/ iż ták możny Pan nád tobą ftraż dzierzy: [...] což cie tedy w tey nádziei wwieśc ma? *RejPos* 139 (3).

»gdyż tedy« (3): *KrowObr* 66v; Gdyż fie tedy zá námi y íam Pan Chriřtus według człowieczeńftwá do Bogá Oycá przyczynia /iákoż fie Swięci przyczyniác niemáiá/ ktorzy íą dáleko podlełzy *WujJud* 58; *WysKaz* 33.

»zwłascza gdyż« (2): *KromRozm I* Kv; Iefli należy na wiernego flugę Bożego/ prawdę przed Bogiem y ludzmi mowic? tzyli należy pochlebiác? á zwłáftzá gdyż Pan Kryřthus mowi. Niechay flowo wálze będzie/ iest/ iest/ nie/ nie. *KrowObr* C2v.

Fraza: »a gdyż tak jest« (6): A gdyż tak iest/ tze muż tedy ten rozdział w kościele Bożym tzi niż?
KrowObr 201 (6).

Spójnik „gdyż” poprzedzony innymi składnikami wypowiedzenia (2) : *MurzNT Luc* 20/44; Tych
fprawy y wżytok żywot gdyż za godny/ żeby iy wżytcy ludzie gánili/ rozumiemy/ czemuż rozładek
ich o męłtwie y prawdziwey wielkiey myśli wielce łobie wazymy? *ModrzBaz* 62v.

W połączeniu z partykułą trybu warunkowego -by (4): *OpecŻyw* 28v; Przecześ wżdy tak táiemnie
vciekł á wykradłes fię odemnie/ nie mi znác nie dawfzv/ gdyż bych był ciebie puścił z rádością/ z
piofńkami/ z bębnym/ y z Arfami. *BibRadz Gen* 31/27; *CzechRozm* 232v; *GrabowSet* Mv.

e. *Zdanie zawierające ostrzeżenie przed ujemnym następstwem niewypełnienia tego, o czym mowa
w zdaniu głównym: inaczej, bo inaczej; alioquin PolAnt* (4) : Nápifałem wam wliście/ (żeby fię) nie
miefzac z porubniki [...] gdyż [alioquin] muśielibyście z swiátá wyniść. *BudNT 1.Cor* 5/11 [10].

Połączenie: »gdyż inaczej« (3): *RejPos* 131v (2); gdy do náuki iego przyštał/ dał fie obrzezác/
y chował práwá zákonne. Gdyż też ináčzey do łpoleczności infzycb przypufzczony być nie mógl
CzechRozm 23v.

f. *Zdanie z odcieniem warunkowości wyrażające niepewność lub brak pełnej aprobaty dla treści
zdania pod- rzędnego lub będące racją w rozumowaniu (realizowany warunek staje się przyczyną zdania
nadrzędnego): skoro, jeżeli już; cum Modrz, JanStat, Vulg; et PolAnt; quando, quoniam Mącz [w tym:
w postpozycji (158), w ante- pozycji (232)] (390) : A widząc Xánt iże muśiał/ Iawnie przed wżemi
zawołał: Ezopie bądź iuż swiebodny/ Gdyżeś ludziem tako godny. *BierEz* E4v (3); *OpecŻyw* 9v
(4); *ForCnR* Dv; *PatKaz II* 73; Iest nadzieie owłzeyky niemało/ Ze też łzczęłtzie będzie przinim
trwało: Gdiż mu tak młodo poczęło fluzitiz *KlerPow* [5]; *MetrKor* 46/47; *RejPs* 99 (7); *SeklWyzn*
d4v; *RejJóz* Nv (6); *SeklKat* Z3v (3); *RejKup* b8 (6); *HistAl* B2v (3); Trzebá by to dowodnyey
wkázác łkad inąd á nye z Lutrá/ áni z yego vcznyow/ gdyż tak łá nyeuřtáwiczni á odmyenni w łwey
náuce/ yákoś ty wyłfífey okazał. *KromRozm I* [P2]; *MurzHist* K (2); *KromRozm II* n2v; Abowim
gdyż nye łá wedle porzádku ápořtolfkyego wyłfífey námyenyonego łtáwyeni á łwyęceni/ żadney
władzey/ która od ducha S. przez wkładánye rąk biskupich/ yákoś flýřfał/ daná bywa/ nyemáya.
KromRozm III K8v; *Diar* 39 (3); *DiarDop* 105 (3); *LubPs* B4 (17); gdyż łye za troiákim tak łromotnym
karánim nie vpámieřtał/ iuż máła nádzieiá o nim áby łye miał polepřzyć. *GroicPorz* kkv; *KrowObr*
160; *RejWiz* 8v (12); Albo tedy drugi raz fię tám z nowu krzci/ iefli nářz krzeřt gánifz: albo gánifz
go przeřtań/ gdyż ty łam na fie innego nád ten przyiác niechceřz, *OrzList* b; A tak gdyż wam nie
krzywdá/ idźcieřz z miłem Bogiem *RejFig* Ccv (2); *RejZwierz* 32 (2); Záprawdě gniew wářz thárgnie
fię y na łierotkę/ gdyż fię tak chyřrze obchodźcie z przyiácielem łwoim. *BibRadz Iob* 6/27 (8);
A przeto nie dźiw iefliže Káplány nienawidzą ludzie/ gdyż nienawidźieli byli onego naywřřřzego
Káplaná Kryřtá Páná/ w ktorego vřciech zdrády żadney nigdy niebyło. *OrzRozm* G4 (12); iuż nielza
iedno fie mu poddác/ gdyż tak krolowie Krzeřciáńci zápámieřtali łá na Bogá na nas y łami ná fię
BielKron 315 (17); *BielKronCies* Mmm3; ALe gdyż mi tá wiárá Apořtolfka (kthorá wřřędy piřmo
Apořtolfkie obwoływa) iest wiará Aryáńřká y podeyřráná o mnogich Bogách/ niechayže máiá łobie
ktorá chcá *GrzegRóżn* Bv; Quando bene promeruit fiat, Gdyż dobrze zářřzył niechay tak będzie.
Mącz 218b (5); Tedy m ia nie Inkaufem /ále ogniem/ z Rozmowy wářžey támté Dyálogi piřał/ gdyż*

ony pożarem iáko powiádałz/ dośiágly Królów y Céfárzów. *OrzQuin* D4v (7); *Prot Cv*; *RejAp* 43v (3); Niewiem czemuby inákłze pińanie być miáło/ niż mowa/ gdyż pińanie nie inego nie iest/ iedno iákiś kítałt/ á wyobrażenie mowy *Górndworz* F3 (14); *HistRzym* 77v (4); *RejPos* A2v (48); *BiałKat* 68 (2); Niedawaycie theż tanie Axámitu Włófzy/ Włzák was o to żadny Pan s Polłki nie wypłofzy. Ggyż [!] niektorzy Polacy o to nic niedbáią/ Iáko nadrożey mogá niechay przedawáią. [Kiedy głupi Polacy/ iż o to nie dbáią/ Iáko nadrożey mogá niechay przedawáią *BielRozm* 12] *BielSat* B3; *HistLan* A2v; *KuczbKat* 5; *RejZwierc* 40v (5); przydzie iuż thákemu lżey podnieś miecz/ rohátynę/ [...] y kázda rzecz mną gdyż fie temu z młodu przyuczył *BielSpr* 2v; *WujJud* 107 (3); *WujJudConf* 42v (5); *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* [41⁴] (3); Nie vniefie fie młodość gdyż cnotá wrodzona/ Z onym cnym wychowaním iest dobrze łpoioná. *MycPrz* I A2v (2); Gdyż Rycerłkimi ludzmi być fie miánuiemy/ Závždy to iuż po łobie niech pokázuiemy. *WierKróc* A3v; *BiałKaz* M3; *CzechRozm* 108 (5); Gdyż ten co był od niego ku myłli wam nie był/ Obyerayciełz macie w czym ktory wam będzie mił. *PapPan* Ffv (2); *ModrzBaz* 1 (2); wielką rzecz iłz fię miedzy łtem/ iedná vporna á nieunofzona głowá naydzie: gdyłz miedzy dwunaściá/ ieden fię ludáłz włzkole Chryłtułfowey náłazł. *SkarJedn* 296 (2); *SkarŻyw* 393 (3); *StrykKron* 71; *CzechEp* 37 (2); *NiemObr* 33 (5); Gdyż ták łobie młodziency głupie poczynáią/ Niechayże łołtrom łwoim w moc oyczyznę dáią. *BielSjem* 21 (4); *ArtKanc* J7 (4); *Górnrzm* K2v; *GrabowSet* E4 (6); *LatHar* 2; *WujNT* 44 (12); *SarnStat* 51 (3); Gdyż to wola wálzá byłmy ná łmierć zdáli Człowieká tego: Ia fię wam z tym opowíadam: Téy krwi winien byđz niechcę *SiebRozmył* H3v (2); *GrabPospR* M3v; *VotSzl* D2; *CiekPotr* 57 (2); *CzahTr* K2v; *GosłCast* 47 (2); wierni łludzy moi/ Gdyż kázdy z was iák baczę/ mocno przy mnie łtoi. Nie zechcę nádaremno/ wálzey wierney pracey/ Iuż wam pewno popráwię/ z chęciá leplżey płacey. *PaxLiz* E2v (4); *SkarKazSej* 668b; *KlonWor* 27.

Połączenia: »gdyż ... tedy(ć)« (50): *BierRaj* 19; Trzeciuy uyuod yełth łphylozophyey gdyłz krol łlugá czczy tedy vyáčzey ma czczycz mathką *PatKaz* I 5; *LibLeg* 10/153v; *RejPs* 174v; *Diar* 47; *KrowObr* 13 (4); *OrzList* b2; *BibRadz* II 120d marg; *BielKron* 231 (2); *OrzQuin* T3; *Górndworz* Sv (2); *GrzepGeom* G3v (2); *RejPos* 51 (2); *BiałKat* 178v (2); *HistLan* ktv; *KuczbKat* 90 (7); *RejZwierc* A3; Gdyż w Sákrámenćie iest prawdziwie Pan CHRiřtus/ á łłowá Páńłkie fie odmienić ani przemienić niemogá/ tedyć mu łłuzłnie á łpráwiedliwie włzeláká cześ y pokłon wyrządzamy. *WujJud* 241v (6); *WujJudConf* 246; *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib* 2.Par 6/18; *CzechRozm* 243; *ModrzBaz* 33v (2); *NiemObr* 110; *ActReg* 43; Bo gdyż Pogáni nie máiący zakonu/ z przyrodzenia czynią co zakon rołkázuię: tedy ci zakonu nie máiący/ łami łobie łą zakonem *WujNT* Rom 2/14 (2); gdyż oni domów y dóbr práwu mieyłckiemu podległych niedopułczáią innym łłzłchcie vłłępowác: tedy też wzaiem y im dóbr w prawie Ziemiłkim połožonych wykupienie łłuzłnie zda fie áby było zábroniono *SarnStat* 931 (2).

»gdyż tedy« (25): *OpecŻyw* 179v (2); *PatKaz* I 14; *GlabGad* A4v; Gdyż tedy ten człowiek tak był dobry/ á iest połpolita przypowieř, Yż dobrí ptak dobrze łpiewa. Nietrzeba fie nikomu o tho łtarać. aby then iego wyłład Zołtarza miał być w czym podezrzany *WróbZołłGlab* A4v; *RejPs* 118; *GliczKsiąż* D7 (3); *KrowObr* 60; Gdyż tedy ná Papieżu zależy opátrność włzytkiego Krześciáńłtwá/ niemiałby mu ćierpieć tákich rzeczy niekrześciáńłkich/ ále go obiáwic nieprzyaciélem włzytkiemu Krześciáńłtwu *BielKron* 220v (2); *OrzQuin* S3; Gdyż tedy męłzczyzná w łłtności łwey nie iestł dołkonálłzy niż białgłowá: [...] niewiem czemu go w. m. ták bárzo raczyłz/ á nád białgłowę

przekładałz *GórnDworz* X7 (2); Gdyż tedy ten to kąt między Lineámi d. f. y f. c. iest profty/ [...] mułzą być łobie równé *GrzepGeom* G3v (3); *HistRzym* 119v (2); *BiałKat* 316; *RejPosWstaw* [21³]v (3); *RybGęśli* D4.

»gdyż ... toć« (3): Gdyż ono iest [...] duchownym pokármem toć nie rzefzotem łzátáńfkim *CzechEp* 134; *RybGęśli* B3v; *WysKaz* 34.

»zwłascza gdyż, gdyż zwłascza« (3 : 1): yákożkolwyek chory albo obráżony członek/ może być vzdroyon/ poki łye cýálá dżyerży/ y owłlem y zmartywony może być ożywyon/ zwłálczá gdyż tákyego lekárzá ma to cýáło/ ktory y martwe krzeši. *KromRozm I* O3v; Przetozésmý pokornie WKM pana swego prosili, abyś nas WKM w takowe ich opanowanie nie tylko podawać nie raczył, ale owszem od nich bronil, gdyż zwłascza my się nie zbraniamy przypuścić na rozsádek zboru chrześciáńskiego. *Diar* 87; *RejAp* 9v (2).

Frazy: »gdyż inaczej (a. inak) być nie może« (6): *OpecŻyw* 173v; Gdyż miłóciwy panie inak być nie może Poruczamy to wśzvtko tobie panie Boze *RejJóz* N2; Gdyż tho ináczey być nie może/ á w. m. chcelz to mieć po mnie ábych wierzył/ tedy ia/ iuz to dla w. m. vczynię *GórnDworz* R2 (2); *HistRzym* 15v (2).

»(a) gdyż (to) tak jest« (7): *GlabGad* A3; *KromRozm II* p3v; *KromRozm III* E7; *KrowObr* 18; Si ita res fert, Gdyż táka rzecz yełt/ y yełli ták yełt. *Mqcz* 121d; *GórnDworz* L12v; A gdyż ták iest/ tedy nie ma być gánion ále ma być chwálon obyczáy Kościołá náłzego. *WujJudConf* 228.

B. Nawiązuje między wypowiedzeniami: wszak; enim Modrz, Vulg, PolAnt; quia, quoniam Vulg, PolAnt; etenim Modrz, PolAnt; et, nam PolAnt; cum Modrz; quandoquidem JanStat (559) : PatKaz II 71v; Iest rzecz podobna iż łiefami tak też łprawowali we wśzitkich vczynkach łwych iako inłzich nauczáli. Gdiż oni dobrze baczyli onę łopolitá naukę, iż niemałz nic łzpatnieyłzego gdy łie łłowa z vczynkiem nie zgadzaiá, zwłálczá w nauczaniu *BielŻywGlab nlb* 14; *GlabGad* L (2); *MiechGlab* *2v; *KłosAlg* Av; *RejJóz* M5; *LibLeg* 7/8v (2); *MurzHist* B3v; *KromRozm II* ov; *Diar* 47 (2); szukamy tego, jakobyśmy zagrozdili na przyszły sjem drogę takim wykładom recesu tego, jakie teraz słyszemy. Gdyż ten pirowszy reces piotrkowski chociemy łi mieli za dobry i za pewny dosyć jednak tak bezpieczny nie był, aby głozowan być nie miał od WM. *DiarDop* 118; przed oczy náłze łołożył iáko cel/ tego błogółławionego mężá [...] ábychmy [...] náłładowáli iego iáko Páná łwego iestliż chcemy vydź pomłty a karánia/ ktore iest wśzytkim złóściwym zóftáwiono. Gdyż łie tu s tego Pálmu káždy łpráwić może/ iákye tho łá pomłty á łnádz y wieczne potępyenie. *LubPs* B (11); *GroicPorz* n4v; łnádnie cie do thego czelu przywieś będzye raczył/ iákoż thego nikomu nigdy nie omyełzkał. Czo thám cztác łzyrzey á łnádniey obaczyłz. Gdyż ia thez iście thego wiernie życzę thobye/ nie ináczey iáko brátu łwemu miłemu. *RejWiz* A8 (35); *Leop Ez* 21/29; *RejFig* Ee4 (2); *RejZwierz* 47v (4); Ale iáki to znák był/ o tym nikt wiedzic nie może. Gdyż zaiłte cóś znacznego być muśiáło/ iż ktoby náń weyzał/ áby od chćiwości zálkodzenia iemu y od łmiáłoci tákowey był odwiedzion. *BibRadz I* 3b *marg*; Boś tych iáko ociec karzáć doświádczáł/ á náđ onemi ołádzonemi pomściłeś łię iáko Krol łrogi. Gdyż ci kthorzy byli y ktorzy nie byli/ iednáko byli trapieni. *BibRadz Sap* 11/12 (18); iestliby im [*Polakom*] był iáki gwałt/ ábychmy im byli łpodporá ták łkárby iáko ołobámi/ niźlibyłmy nieprzyciácielowi krzyzá łwiętego Turkowi iáki trybut łołtępic mieli/ gdyż y ten Szpital Prufki/ ktory

zá zbytkámi nieznośnemi/ iest mieczem przez Polaki dobyt/ nigdy by zá to nie ftał/ áby fie nam zá iákiemi rofterki/ tym obrzezańcom wrothá przez Polfkę otworzyc miały *BielKron* [332²] (2); Ku tym [...] trzecią część przydaiem/ to iest Wymowę/ albo kraľomowítwo/ Ktore iest *ciuilis scientiae* nieiaka część. Gdyż přes philofophią możemy dobrze porozumieć/ czo iest wkaźdey rzeczy naipierwłzego: á przez wymowę poważnie y ochędoźnie możemy mowić. *KwiatKsiąż* H3v; Ráduycie fie fwięci/ [...] ráduycie fie Apoštołowie/ gdyż widzicie iż iuż Pan vczynił dekretł pirwłzemu ofádzieniu wálzemu. Gdyż Prorocy/ gdyż Apoštołowie/ gdiż y łam Pan iáfnie á ná wielu mieyłcach o tym vpadku miałta tego y kłiążęciá iego záwždy łzyroko opowiedáli. *RejAp* 154 (28); *GórnDworz* N8; Oto ia wam opowiedam wefele wielkie/ ktore fie sftáło włzemu narodowi ludzkiemu/ iże fie wam dziś vrodził zbáwiciel/ ktory iest Kriřtus etc. GDyżechmy fie iuż náłłucháli od włzytkich Prorokow/ ktorzy nam iáwnie wypifáli tego náłzego Pána/ ktory nam ták z dawná obiecán był. *RejPos* 17v (186); *RejPos* *Więcz*² 95v; *BiałKat* 361; *HistLan* F4 (5); A Bowiem mył wřpaniła ćżłowieká poćiwięgo nie ma nigdy być ponura/ ále fie záwždy ma łwiecić iáka [.] iáfna iáka łwiecá na wyłokiem mieyłczu poltháwiona. Gdyż nas y łam Pan s thego vpominác raczy/ áby fie vczynki wálze nie ćmiły/ ále áby záwždy w was obiáfniały *RejZwierc* 104 (20); *BielSpr* 63v; *WujJudConf* 36 (7); *RejPosRozpr* c2 (3); iáko bárzo w tym/ ćzałow dziłieyłznych złych/ polpolicí ludzycie przeciwko Pánu Bogu y powinności łwey grzełzą: gdyż y miedzy rodzicy máło fie ich náyduye/ ktorzyby łtátećnie w wychowánium dzyatek práwy cel á koniec v łiebie vwaźáli: á dzyeci teź y podrołłkow wiele/ ktorzy ćwiczenie á karánie/ z vporney łłóści á krnábrności łwey/ niećirpliwie znalazia *RejPosWstaw* [41²] (4); *BudBib Iudic* 19/19 (7); *MycPrz* II A4 (5); *WierKróc* Bv (3); *BiałKaz* B2v (3); A duch iest ktory łwiadczy/ bo duch iest prawdá. Gdyż trzey łá łwiadcźący/ duch/ y woda/ y krew/ A trzey w iedno łá. *BudNT* 1.*Ioann* 5/8 (4); Ani fie teź ielcće o tym woiowánium v Ianá pytáli y rádzili/ Chriřtułowi vcźniowie: ábo oni ofobliwi iego^{so} Apoštołowie: ktorzy potym budownikámi domu Boźego mieli być: bo ich teź ielcće ná ten ćzás nie było. Gdyż teź ielcće y Iezus Pan ponurzony nie był: nierzkcąc żeby iuż miał być vcźnie zgromádzác *CzechRozm* 253v (35); *PaprPan* 0; *KarnNap* Ev; *ModrzBaz* 26v (3); *Oczko* 8 (2); *SkarŻyw* 168; *ZapKóścier* 1580/13; pímo ł. ma w łobie włzytkę całá y dolkonáłá powáęę y zupełnoć/ że iey nikt nie moźe przydác: bo iey teź rozum ludzki nie moźe celowác: chociaź y nauczeńłznych Bifkupow ábo Doktorow/ ábo Conciliy. Gdyż ktoby namniey o pímie ł. wętpic miał/ ten nigdy nie moźe być w wierze vgruntowány. *CzechEp* 136 (65); *NiemObr* 72; na puchlinę fie zdobywác/ y rozmaíte inne wrzody y choroby łobie zbierác/ toć to záprawdę nie rozum/ ále głupłtwo á łzaleńłtwo wielkie. Gdyż to iest rzecz pewná á nieomyłná/ co Sálomon Mędrzec powiađa: Iż więcey ludźi od pijańłtwá/ niź od mieczá ginie. *WerGośc* 226 (2); *WerKaz* 287; *ArtKanc* F6v (2); *PaprUp* Gv (2); *ActReg* 95; *Phil* 12; *GórnTroas* 21; *GrabowSet* I2 (2); Bo ácz Pan Bog iest włzędy/ ále nie włzędy cudá czyni/ y nie włzędy iednáko wřpomaga. Gdyż tu oto widziłz/ iż żaden ináćzey nie mógl być vzdrowion/ iedno ktory ná ono mieyłce przyłzedł/ y w ładzáwkę wřtąpił *WujNT* 323 (21); *WysKaz* 32; Z łtrony teź niewiađomości práwá Boźego, rzecz pewná, że na krzśeie *obligati fumus* ieden koźdy wiedzieć o pánie łwym, y o woléy iego. Gdyż wól y ośiel zna páná łwego: á ćżłowiek ná wyobraźenie Boźe łtworzony będąć łługá Boźym, ku záwłtydzieniu mu iest, by ielcće niemiał znác páná á Boga łwego. *SarnStat* 1272 (10); *KmitaSpit* C3; *PowodPr* 22 (2); *SkarKaz* 243a (2); Tylko was vniźenie o to ia tu

profzę/ Niechay od was z tymi rythmy gánby nie odnořę. Gdyż nie wątpię że lię tu ták záchowác chćecie/ Iáko ludzie Rycerřcy zá co odniećiecie. Sławę *CzahTr* F2v (10); *GosłCast* 14 (2); *PaxLiz* A2 (2); *SkarKazSej* 671b (3); *KlonFlis* C2v (2); *KlonWor* 71.

Połączenia: »abowiem gdyż; gdyż abowiem« (3 : 1): Ukazowaliśmy też pokornie WKM naszemu MP, jako w tej świętej sprawiedliwości nie zachowyya się też kancelaryja WKM, bo non reddit tego Rzeczypospolitej z pełna, co z powinności ma. Abowiem gdyż wszystkie swobody nasze należą na wierze krolow IchM, ktorej pewnie dufamy, a tego dufność papierem [...] pod pieczęcią Koronną nam potwierdzają, jako też i innym narodom na świecie. *Diar* 73; *KwiatKsiąż* F4v; *RejPos* 251v; Ale ináčzey się widziało Pánu Bogu/ y Máłżeńftwo to/ [...] nie ten łzkutek odniořło/ dla ktorego było łtanowione/ z wielkim żalem [...] Rycerřtwá/ ktorzy Bogá przed oczymá mieli. Gdyłz ábowiem w Máłżeńftwie łobam kilá lat mieskáli/ ták się potym rořtáli/ że się iuřz do śmierci łwych nigdy niewidzieli. *BiałKaz* K2.

»bo gdyż« (4): to iuřz teraz v tych nic nie waży/ ktorym wolno wřzytko co lubo: Bo gdyż/ iefliby y to co tám iefł w tych ápořtołřkich kánonách nápiřano trwác miało/ nie mielibyřmy podobno żadnego/ nie tylko Biřkupá/ ále y prořtego kápłáńcá *CzechEp* 229.

»gdyż więc« (1): Tiráńftwá łie żadnego by namniey nie boymy/ Iedno z łobą w łtałości iak Przodkowie łtoymy. Gdyż Więc opifanych praw takich nie miewali/ A przecię o łwá krzywde łtale popierali. *MycPrz* I [C]2v.

»zwłascza gdyż, gdyż zwłascza« (2 : 1): *KwiatKsiąż* E; *RejPos* 260v; S. Nicetá [...] cnoty w łercá ich łzczepił/ polewał/ do wzrořtu y pożytku duchownego pomagał: iáko wierny robotnik páńłkiewy winnice/ y roley Bożey. Zwłáfczá gdyłz ich ták náuczał/ áby kařdy z łwoiá pokuřá/ cięřłkořciá/ teřknořciá/ łumnieniem/ wátpieniem/ rozłtárgnieniem/ do niego biezał *SkarŻyw* 298.

W połączeniu z partykułá trybu warunkowego -by (4): A co tego zá przyczyná/ czemubyyř ty tego zá moc Bożá y łpráwę ducha ř. niechciał mieć/ gdy by łie ták Iezus Pan z náłienia Iozefowego záczáł á zwłáfczá bes wiá- domořci/ y łpolnego/ cíeleřnego z pożądlivořciá złączánia łie rodzicow iego. Gdyż by łie to (iefliby to iuřz ták było) łtáło/ nie prze co innego/ iedno dla wwiárowánia łie pożądlivey lubořci *CzechRozm* 162v.

2. *Wprowadza zdanie czasowo-przyczynowe; quia Vulg, PolAnt; quoniam Vulg [w tym: w postpozycji (65), w antepozycji (120), w interpozycji (2)] (197)* : A gdyż go łmutnego ogládał/ Táko go łłowy poćieřzał *BierEz* G4; *OpecŻyw* 114 (2); oczekauála go dlugy czařz A gdyłz nyeprzyřzedł o nouy łmátek ogarnáł duřzá yey *PatKaz* II 63; Potim łepak gdyż łie łzczęfcie zmienilo, wygnáń będac do Egiptu łzedł *BielŻyw* 5; á gdyż nanie nie bezpieczeńftwo przyřzłó poczęli ku Bogom wołáć *BielŻyw* 16 (10); *BielŻywGlab* nlb 11; *GlabGad* F4 (2); *RejPs* 196v; Gdyż iuřz tak k temu przyřzłó a łzczęfcie przyniořzłó łż mam [!] tak z pańłkiewy łłaski wřze dobre vrořzłó [...] Iuřz wřzyway kařdy żwas [!] wzdy moiey godnořci *RejJóz* L2v (2); *RejKup* c4; *HistAl* I4; Gdyżem iá terás iefł na pokuřy przywiedzion pomolř mi abych się znich mógl wywieřć *MurzHist* I4v; *KromRozm* III B4v (2); *Diar* 20 (3); Niech z wyerná modlitwá moiá łáłkę twá vprořłę/ Gdyż ku kořcyołowi twemu ręce łwe podnořłę [*dum extollo manus Ps* 26/2] *LubPs* G3v (8); *KrowObr* 102v; *RejWiz* 22 (2); *RejZwierz* 6; *BibRadz* *Deut* 1/42 (3); Ale gdyżeř mi iuřz Exekucyá Krolewłkiewy Ołoby dořtátecznie moiem zdániem wypráwił/ iefzće nam

o Sądzie à o Obronie co powiedz *OrzRozm* S3; á gdyżeśmi iuż powiedział o Sądziech/ mem zdaniem dobrze/ powiedzże mi też o Obronie *OrzRozm* V (9); Teraz čás ktemu mamy/ gdyż Turecki Cefarz fwą głową przecz wyciągnął *BielKron* 309 (9); *OrzQuin* E2 (4); *Prot* Dv; *ProtStoj* Ev; *SienLek* 155; A tuby sie lękác nędznym moczczom fwiáthá tego/ gdyż ftyfzą fropi á iáfny dekret Páńfki nád fobą. *RejAp* 163v (8); *GórnDworz* I2 (8); A páni/ to iefť duzfá/ rozniemaga sie gdyż weyfzry ná tabliczki pífáne/ tho iefťh gdy wfpomni na przefťepy vczynione przez nię. *HistRzym* 40v; Ale Lew pilno nań pátrzał/ a gdyż go poznał/ iąť sie około iego rádowác *HistRzym* [118] (15); biegłá [...] fzukáiąc á pilnie sie o nim pytáiąc. A gdyż sie go nigdziey dopytác nie mogłá/ biegłá z wielkim ftráchem do onego kořciołá *RejPos* 38v; Iż gdyżżeś sie ty o nędzny Zácheufzu/ takież y każdy grzeřzny człowiecez/ sftał fynem Abráámowym/ iuż sie też sftáło zbáwienie domowi twoiemu. *RejPos* 348v (40); *BiałKat* 21 (3); *HistLan* B2v (2); A Gdiżechmy iuż odpráwili różne przypadki człowieceńfthwá nářzego [...] Iuż też pomy do fťarfzego wyřtepku nářzego *RejZwierc* 75 (12); *WujJud* 125; *WujJudConf* 10; *MycPrz* II C3; vfpokoie ii być nie mogą: gdyż Bogá nieprzyiácielem fwym máią *CzechRozm* 113 (2); *PapPan* A4v (2); *ModrzBaz* 25; *CzechEp* *2v (2); *ReszHoz* 140; *ArtKanc* A19 (2); *PapUp* A3; *LatHar* 196; *WujNT Luc* 2/30 (2); *SiebRozmyřl* Gv (2); *GrabPospR* M3v; *PowodPr* 6; *SkarKaz* 120a; Gdyfz iuż odřzedł: teraz čás mam wolny řam zřobą Vmowic sie. *CiekPotr* 75; *CzahTr* A2v.

Pořczenia; »gdyż ... przeto« (2); *GlabGad* D3v; A gdyż niemogli przeydź dla wielkořci ludu/ przetoż kazał miotác złoto y řrebro/ áby ludzie rzucáli sie ku řrebru á złotu *HistRzym* 126.

»gdyż ... tedy; tedy gdyż« (13 : 1); *SeklKat* Y4; *BibRadz* *2 (2); A gdyżem fię tak daleko zmwą moią zaniósł/ tedy też o drugich naukach zminkę vczynię. *KwiatKřiż* I4v (2); Tedy gdyż sie ludzie dowiedzieli że náležiono mężá řwiętego / ktorego wfzytko miářto řzukáło/ wyřzli wfzyřcy przeciw ciáľu řwiętego Alekfřzego. *HistRzym* 126 (3); *RejPos* 140 (2); Bo gdyżżeś iuż zá řářką Páńřką řprobował řam řiebie wedle Apofťolřkiey náuki/ gdyżżeś obžáľował grzechy řwoie/ řpowiedaęř sie ich dořtátecznie/ y iefťeř rozgrzeřzon od Káplaná/ á řłowem Bořym vpewnion/ tedy mařz ná řářkę Bożą y ná miľořierdzie iego beřpiecznie sie puřcic. *KarnNap* D2v (4).

»gdyż tedy« (3); *GliczKřiż* A4; Gdyż řye tedy to okazaľo/ że Linea e. a. iefť rowna Linięy f. d. Trzebá dálęy obáczyc/ że też Linea e. b. iefť rowna Linięy f. c. *GrzepGeom* G3; Gdyż thedy nam wfzyřtkim do niey [*sprawy puszarskiej*] przyřzľo/ trzebá iey iuż dobrze rozumiec nam řámym *BielSpr* 72v.

3. Wprowadza zdanie czasowe; cum Vulg; quando Cn (437) :

a. *Zdanie czasowe uprzednie* [w tym: w antepozycji (228), w postpozycji (10), w interpozycji (16)] (254) : *March*¹ *Wiet* Av; A gdyż to wyrzeķł aniol/ zniknł *Opecřzyw* 6v; *PatKaz* II 35v (2); *FalZiol* Y 69v (2); Gdiż bogatim zořtaniefz nie pyřzni sie, á gdy zubożeiefz nie řtyřkuy řobie. *Bielřyw* 18; á gdyż do włáľnego domu przyřzedł pyřtano go ktoby byľ *Bielřyw* 24; Gdyż cefarz iemu wiele złota pořłał ale on řmieiąc sie rzekł, iefť to iego błazenřtwo *Bielřyw* 65 (39); *LibLeg* 10/113 (7); *Rejřoz* N4v; *HistAl* G8v (2); Bo sie po wfřey řzyrokořci zyemye rozřławiły [*cuda Boga*] Gdyż sie ná niey ty řrogořci walk vfpokoily. *LubPs* M4 (2); *RejWiz* 175; GDyż zgłádzi iuż Pan Bog twoy Narody/ kthorych źiemię da tobie/ a gdy ią opánuiefz/ y będziefz mieřzkał w mieřciech y domách ich: odřłáczyř trzy miářta we řřzodku źiemie *Leop Deut* 19/1 (2); *OrzRozm* I4; *BielKron* 87 (2); *KwiatKřiż* Av; *RejAp* 190;

Ten gdyż był wyiáchał ná Woynę/ z fwoiey źiemie/ nie wrocił fie siedm lat ku domu *HistRzym* 6v; Potym gdyż tákież wieczor przyfzi [!] do miáltá w dom niektorego bogaczá złego/ a gdy v niego noclegu prošili/ on ie zláiał [!] *HistRzym* 29; O namileyfzy fynu wložylám cie bylá w łád z thymi tho tabliczkámi gdyżem cie vrodziłá. *HistRzym* 37 (96); GDyż to iuż łláchetne dzyecię/ á to nam z dáwnná obiecáne á błogofławione plemię zyáwiło fie thu ná fwiát/ iużeš fie náfluchał iákie dziwy/ iákie prorocctwá y iákie powiešci o nim fie działy *RejPos* 38v (9); *BiałKat* 26; *RejZwierc* 5v; *ZapKościar* 1586/66v; *WujNT Act* 13/24; *SarnStat* 12; *CiekPotr* 61.

Połączenia: »gdyż .. a« (5): Gdyż czaflu iednego Alexander miafto Thyrus obległ, á odtąd tam lifthi do Ierufalem kxiążęciu kapłanskiemu pošlał aby mu pomoc dał *BielŻyw* 155 (2); gdyżem przeczedł napis tákowy/ Ia ieftem vrodny/ oto pieršcień/ á tákem wnet zrozumiał że iego wola bylá iżebych iá ten pieršcień wzięł *HistRzym* 3 (2); *RejPos* 179v.

»gdyż ... i« (9): Gdyż vflýżał ano fie ieden pyfznił iż był z wielkiego miafta rodem, y rzekł Arištoteles, niema patrzano być kto z kąd rodem *BielŻyw* 80 (5); A gdyż przyplýnęli kbrzegu/ y náležli wiele okrętow y teź łodzi ná brzegu *HistRzym* 22 (4).

»gdyż ... tedy; tedy gdyż« (33 : 10): *OpecŻyw* 29; *BielŻyw* 14 (3); *MiechGlab* 2; A gdifz ten polłaniecz nasz do was przyacziela naschego przydzie tedj wi przyacziel nasz [...] tego pyssania naschego abifczie prozno nieoftawyly. *LibLeg* 11/65v (3); *BibRadz Num* 34/2; Thedy gdyż tho vsłýżał Apollon/ wielkimi rádošciámi wznák vpadł ná źiemie. *HistRzym* 27 (32); *RejPos* 69v; Gdyż teź potym porzádkiem fwym iefzeże dáley w káp. 2. 3. 4. 9. 10. y w inŕze wšytkie tychże ŕpraw Apoštolfkich/ gđzie iedno o tym iefť zmiánká weyźrzimy/ tedy teź nie tylko to wšytko wyźrzimy/ ále fię y ná koniec tegoż wšytkie⁸⁰ rękómá práwie domácamy. *CzechEp* 311.

»gdyż tedy« (9): *GliczKsiqz* C3; Gdyż thedy przyfzedł do Antyochiey przed Antyochá Krolá/ rzekł: Zdrow bądź Antyochu *HistRzym* 9 (8);

»gdyż więc« (1): gdyż Więc Iadus vflýżał że fie Alexander kmiaftu bliżył wyfzedł przeciw iemu z kapłany y z wielkošciá ludzi *BielŻyw* 155.

»gdyż ... wnet« (3): *BielŻyw* 75 (2); A gdyż Krol ten lifť przeczedł wnet gošciom odpowiedział *HistRzym* 14v.

»gdyż ... wtenżeczás« (1): Gdiž prziciągnal do yednego miefcza [...] y tam sye zaftanowyl wtenze czas prziflaly czy panowie *LibLeg* 11/84.

Spójnik „gdyż” *poprzedzony innymi skłádnikami wypowiedzenia* (7) : To gdyż Aliatus vflýżał fímowę z nim wziął, y odciągnął od miafta. *BielŻyw* 14 (4); Potym vkazał mu onę pánnę/ ktorá gdyż wyźrzał/ rzekł iemu. *HistRzym* 84v (3).

b. *Zdanie czasowe równoczesne; cum Vulg* [w tym: w postpozycji (46), w antepozycji (123), w interpozycji (4)] (181) : *PowUrb* I; Kto pierwšzego dnia miefiacza gdyż náftawa Sirpien krew pułczá *FalZiol* V47v (2); Niechciey zazrzcć złemu gdiž fie mu dobrze czo wiedzie. *BielŻyw* 96; Sromota y nie ŕprawiedliwošć krolowi w pokoiu leżec, gdyż iego lud walczy *BielŻyw* 166 (33); *BielŻywGlab nlb* 12; *MiechGlab* 14 (2); *LibLeg* 10/146v; *SeklWyzn* g3v; *SeklKat* Y3; Gdyż thák Alexander miefzkał w Babiloniey ŕpokoinie/ niektora niewiáltá porodziłá fyná bárzo dziwnego *HistAl* M8 (2); *KromRozm III* O3v; *LubPs* N2 (2); *RejWiz* 134v (2); *Leop 2.Reg* 19/25 (4); *BibRadz Gen* 15/2 (3); *BielKron* 198v;

z znakow przyłzey [!] dobroći/ gdyż my yefzcze młodzinczykami/ yakowi przyłli meżowie [!] mamy być/ może być poznano. *KwiatKsięż* B3v (2); *Prot* B2v; *RejAp* 9 (3); odłzedłzy throchę od fiołtry/ gdyż tá nie fie takowego nie nádziejá/ w rzekę włkoczyłá. *GórnDworz* Bbv (2); Widziáám thego czałfu/ że Pan wálz ná káždy dzień gdyż łhoł przykrywano wchodził ofobliwie do iedney komnáthy wesoły/ á gdyż z niey wychodził zázwdy płákał *HistRzym* 36; Y przygodziło fie czałfu niekthorego/ gdyż on Cefarz liedziáł v łtołu/ przyłzedłzy ná zamek niektory kupiec y kołátał v wrot *HistRzym* 57v; Y pizydáło fie dniá iedne⁸⁰ gdyż tá Agláes corká iego przed nim łkakáá/ pátrząc Krol ná nię bárzo pilno/ Rzekł *HistRzym* 102v (77); *RejPos* 239v (3); *BiałKat* 136; *HistLan* E2; *SkarŻyw* [197]; *GrabowSet* O2 (3); *WujNT Act* 24/20; *SiebRozmyśl* I; Gdyż łowy myśł zrániona/ vlęczyc iá prózno *GosłCast* 36.

Połączenia: »gdyż ... a« (1): gdyżem co dzień z wámi bywa w kościele/ á nie rzuciliście ręku ná mię [*cum cotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me Luc* 22/53] *LatHar* 720.

»gdyż ... i« (3): A gdyż fie krol dziwował z wielkoći one⁸⁰ widzenia/ y ocucił a nálażł ony floyki podle fiebie *HistRzym* 100 (3).

»gdyż ... tedy, tedy ... gdyż, tedy gdyż« (18 : 3 : 3): Przed włzitkimi twemi rzeczami czałfu patrz. A tedy mow gdyż milczec nie łłufza. *BielŻyw* 130 (3); á gdyż im on drogę ná moście łtoiąc vkázował/ tedy Anioł vchwy- ciwdzy go/ wrzucił go pod mołt y vtopił. *HistRzym* 29; Tedy gdyż był wieczor prośił pan onego kupcá áby v niego nocował. *HistRzym* 52 (19); *BiałKat* 273v; Bo gdyż we Młzy prawdziwe Ciáło Chriřtułowe ofiáruia/ tedyć łámeo Chriřtułá ofiáruia *WujJud* 244v.

»gdyż tedy« (2); Gdyż tedy włzyłcy łpáli włtawłzy on rycerz przed łwitániem obudził onego piełgrzymá [!] *HistRzym* 70v (2).

»wtenczas ... gdyż« (1): Wybornie iefł wten cás vmrzec gdyż fie nawięcey chce żywu być. *BielŻyw* 144.

W połączeniu z partykułą trybu warunkowego -by (4): Dáy mi przez motz modlitwy twé/ gdyż bych fie modlił tobie/ żebych miáł łwięt⁸⁰ anioła twégo przy łobie *OpecŻyw* 105v (2); *BielŻyw* 23; náięli bárwierzá iego/ áby gdyżby go golił żeby mu gárdło vrznáł. *HistRzym* 58.

Spójnik „gdyż” poprzedzony innymi składnikami wypowiedzenia (1) :

Połączenie: »gdyż ... tedy« (1): A rycerze gdyż iedni onymi łcieřzkami iácháli / tedy nieprzyiaciele Cefářcy/ ktorzy mu byli ná łcieřzkách záłtąpili/ mnimáiąc by krol miedzy nimi był/ powłtawłzy włzyłcy ktorzy tedy iácháli/ pobili ie. *HistRzym* 59.

a. *Zdanie podrzędne wskazuje na okoliczności, w jakich realizuje się treść zdania nadrzędnego [zawsze w postpozycji]* (9) : *Mącz* 105c; Pierwłzy łyn z tych [*poganin*] rękę krolewłką zranił/ gdyż naukę Kriřtowę/ która liedzi ná práwicy Bogá oycá/ wzgárdził *HistRzym* 102 (5); *RejPos* [219]; Włzákoż iednáł frogim ie iádem zábijáią/ Gdyż im zdrowia nie życzác w káciech przeklináią. *HistLan* B4; *WujJudConf* 16v.

c. *Zdanie formalnie przydawkowe odnoszące się jednak do określenia czasu; quando Vulg* (2) : A day miełtce lekarzowi [...] poniewáż iefł then cás gdyż w ręce lekarza wpadnieł [*est unum tempus quando in manus illorum incurras Eccli* 38/13] *FalZioł* +2v; Czałfu lepak tego gdyż fie piłáło od lat a

Bożego CXV. Adrianus Cefarz do Attę przyiechawszy o Secundufie łyfząc kazał go kłobie wezwac *BielŻyw* 133.

4. Wprowadza zdanie czasowo-warunkowe; si *JanStat*, *PolAnt*; cum, siquidem *PolAnt* [w tym: w postpozycji (15), w antepozycji (24)] (40) : *PatKaz III* 127v; *TarDuch* A3; *Diar* 23; Tedy Izrael ociec ich rzekł do nich/ Gdyż [Si] tego teraz ieft potrzebá/ vczyńciefz ták *BibRadz Gen* 43/11 (3); *BielKron* 25v (2); Niedam dla liebie ziemie zágubić/ o was niedba mnieć iedno fzuca. A gdyż mnie mjedzy wami nienaydzie/ wam nic nie vczyni. *HistRzym* 10v; Abowiem iużefcie nie fłudzy moi/ álefcie wdzięczni przyiaciele moi/ gdyż to czynicie co ieft wola moiá [si *feceritis Ioann* 15/14; ieśli czynić będziecie co iá wam rofkáziuę *WujNT*], *RejPos* 60; Tym podobieńftwem poczęści lie też możefz przypodobnić ku temu Pánu fwe mu/ á vkázác ná fprawach fwoich to fwięte wyobráżenie iego: gdyż nie w nádzyeię oddánia iákiego/ gdyż nie w nádzyeię tego/ ábyś tego vżyc miał z iáką pychą/ fławą/ [...] ále s fzczyrey chuci [...] zmiłuielz lie gdzye możefz nád bliźnim fwoim *RejPos* 171v (4); Tákżec y o ludziach rozumiéy/ ilé gdyż fą dobrzy/ á wierzą Pánu Bogu: Bóg y według mocy/ y według miłości ieft z nimi *BiałKaz* 16 (3); *RejZwierc* 51v (2); *MycPrz I* [C]2; *Oczko* [40]; *NiemObr* 173; *ArtKanc* O3v; *GórnTroas* 63; *GrabowSet* D3; *PaxLiz* C2v.

Połączenia: »jedno gdyż« (1): Ze wżzego towarzystwa żadnego drofłego niemafz żadnego trwałfzego a pewniey- fzego, iedno gdyż mężowie dobrzy iednoftaynych obyczaiow towarzystwem fpoieni bywaią. *BielŻyw* 118.

»gdyż ... tedy, tedy ... gdyż« (4 : 1): tedy będziem mądryy gdyż wżithki nafze rzeczy bez fzkody będą *BielŻyw* 120; *HistRzym* 8v (2); Gdyż kto fię dobrze rzeczy fáme y cáley przypátry: [...] tedy tego nie może ináčzey rzec *CzechEp* 305; Ale gdyż ten pożyczájący profto nie biorąc żadnego rękoiemftwá w wietfzey fummie pieniężney zakład wziął: tedy na zakładzie przeftác ma *SarnStat* 692.

W połączeniu z partykułą trybu warunkowego -by (8): Mądrego znak ieft żadnego ku vpadu nie przypędzác, á gdyż by czo mocnego przyfzło mocnie to odeprzec *BielŻyw* 53; *SienLek* 148; *HistRzym* 15; Iużby bliźniego fwego mufiał we wżytkim/ thák ftrzedz y miłowác/ iáko częśc wlałnego ciála fwego/ gdyżby rozumiał być w tym wdzyęczną przyfługę Pánu fwe mu *RejPos* 230v (2); *CzechRozm* 163v.

Połączenia: »gdyżby ... tedy« (1): Každy człowiek nápirwéy dobre wino przedkladá/ a gdyżby lie zpili tedy to ktore gorffé ieft *OpecŻyw* 41.

»gdyżby tedy« (1): Gdyżby tedy kto chciál wodki działać/ naprzod miey alembik z nofem dobrze długim *FalZioł* II 2d.

5. Wprowadza zdanie przyzwolone: choć, mimo że; cum *Vulg*, *PolAnt*, *Modrz* [w tym: w antepozycji (89), w postpozycji (24)] (113) : Obiecuie zdrowie lekarz gdyż nyema mocy á wtem ieft łgarz. *March*¹ A3; *BierEz* O2; *OpecŻyw* 13 (2); *PatKaz III* 135v; *LibLeg* 11/92v; Ktorzy [...] ymięnia Bożego przeciw bluńnierzom niezafstawiaią/ a ny krzywdy Bożey bronia/ gdyz to naych ftan należy [...] grzełá przeciw bogu. *SeklKat* F3 (4); *HistAl* K; *MurzHist* P2; *KromRozm III* P3v; KJM niewdzięcznie przyjmuje, że na rozsádku KJM i wynalazku nie przestajecie, gdyż wszytcy na niej przestawac winni jako na sentencyji supremi iudicis *Diar* 58; IchM panowie starostowie niepilnie sprawują urzędow swych, gdyż to i najwiętsza i napotrzebniejsza IchM powinność jest, aby pilno strzegli tego, co w

statuciech naszych IchM ku egzekucyi należy *Diar* 71 (4); *DiarDop* 100; *LubPs* Y6v (3); *KrowObr* 134; *RejWiz* 18 (3); tho iedno wiem/ że gdyżem był flepym/ teraz widzę. *Leop Ioann* 9/25 (2); *BibRadz* 1.Par 12/17 (2); Nie v nich kiedy potrzebá rzeká głęboka/ nic gory wyfokie/ nic głod/ nic niepogodá/ nic niewczefność wyleżenia álbo ípania/ gdyż theż fą ludzie iáko y drudzy/ wżytko fkromnie ćierpią. *BielKron* 259v (8); przyięli [...] iednego Bogá we Trzech Perfonach/ gdyż áni Ociec ieft we Trzech Perfonách/ áni Syn/ áni Duch S. *GrzegRóżn* Kv (6); *KwiatKsiąż* Iv; *SarnUzn* F7 (3); A tym omylni Papyżnicy chcą bronić celibátu fwego. Gdyż wiemy iáko Pan małżeństwo fwięte wvielbic á vbłogofławic raczył. *RejAp* 118v (6); Pothym oną pánná iego fryierká dziwowała sie że ták zázwdy roskolźnie żył gdyż pieniędzy nie miał. *HistRzym* 61v (2); *RejPos* 10 (10); ten tedy z niźczego okróm pracy/ y okróm trudności/ lámym chceniem wżytko ftworzył: gdyż przez tego mógl być; ponieważ żadnego wśpomozenia niepotrzebuie. *BialKat* 76 (4); *RejZwierc* 57v (2); *WujJud* 145; Ale to co w ręku vrobią/ ieft przekłete ták fámo iáko y rześmieśnik iego/ on ífz ie vrobił/ á ono gdyż fię ma wniwecz obroćić ífz ie zowá Bogiem. *BudBib Sap* 14/8 (3); *BudNT Iudae* 5; Ná kázdą ćwierć roku ceny ich przybywa/ gdyż wagi ich nic nieprzybywa. *ModrzBaz* 35 (3); *SkarJedn* 129; *Oczko* 6v; *CzechEp* 64; *NiemObr* 26; *ReszPrz* 70; *ArtKanc* D19; *PaprUp* F; *GrabowSet* V3; *WujNT Act* 3/13 (4); Ieft iákoby bogáty gdyż niemá nic/ á ieft iákoby vbogi/ chociaź w wielkich bogáctwách ieft. *WysKaz* 9 (2); *PowodPr* 49; *SkarKazSej* 687a; Odkazał wam fto grzywien: Potym fześć tyśięcy: Gdyż y wżytká máiętność nie wynieśie więcej. *KlonWor* 71 (3).

Połączenia: »gdyż jednak« (3): iakoby to [syn] muíiał vczinić/ czo ony [rodzice] fzalenftwem fwym flubuią/ gdiz iednak y księza tego glupftwa wfwych wycretalech dotknęli 22. q 4. rofwięzuiąc od tego fámnięnia ludzke/ temy fłowy. We wfzelkiew obietnici zley/ albo przifiędze zmien wólá fwá *SeklKat* F2; *SarnUzn* D3; *CzechEp* 197.

»gdyż ... przedsię« (1): GDyż ieft ták wiele rzeczy ktore nam znáczą niezmierná moc Boską [...] przedsię niemáľz iedney rzeczy ktoraby więcej znáć dawała zbytnią iego miłość [...] iáko niewymowna táiemnicá oná Pana Iefu Chríftufowej męki *KuczbaKat* 410.

»gdyż ... (a) wszakoż (a. wszakże)« (6): gdyż w ínfzych rzeczach mgle fą/ á wfzakofz w iedney albo w drugiew rzeczy doftateczne bywaią. *KwiatKsiąż* K2v (2); *RejPos* 215v; Kthory Kościoł gdyż tylko ieft iedyny/ wfzákże rozny w względem/ albo powfzechnym/ álbo powiátowym názywan bywa. *RejPosWstaw* [143²]v (2); *SkarJedn* 109.

»gdyż ... wżdy« (1): Ale gdyż tak me niezczęście po mnie raczyło mieć Wzdy iednak mię w twoiew iufze a tobie w fwey vmrzeć *RejJóz* H7v.

Fraza: »a gdyż tak jest« (1): żadne ínfze kfiążę ani żadna moc nie ieft na tym fwiecie/ iedno moc tego Pána [...] A gdyż thák ieft/ á gdyż tho pewnie wiemy/ máło nas na fwiecie ábychmy themu práwie dufáli/ ábychmy foby inych kfiążąt/ inych pomocy ná rátnok nie bráli *RejPos* 130v.

W połączeniu z partykułá trybu warunkowego -by (1): mnie w fwym pifaniu to przypifał/ iákobych ia *fpontè*/ nie będąc *lacefzitus*, do nie⁸⁰ dla rozmowy przyść miał: gdyżbych ia był tego nie vczynił/ bo nie rad dla fwaru po gofpodách chodzę *NiemObr* 26.

6. *Wprowadza zdanie przeciwstawne: a tymczasem, podczas gdy; cum Vulg, Modrz, JanStat; autem, et, quandoquidem PolAnt* [w tym: w postpozycji (293), w antepozycji (5)] (298) : fądzon iako vwloętzta

tzci bożé/ gdyż on iest bog wierny/ vplwaⁿ iako wzgardzony/ a on iest bóg wierny *OpecŻyw* 115 (2); Lęga fie Olfy w gęftwinie wzgorę na drzewie/ á maią teź wężę z wołku [...] Gdyż Sirfienie [A Sierfzenie *SienHerb* 302a] z błotha łobie gniazda działaią, w murze albo w drzewie wyprochniałem. *FalZioł* IV 28c (2); *BielŻyw* 25 (4); ci ktorzy thilko łamey dworności łow w poetach łzukaią, acźkolwiek niejaki pożytek biorą, włzakoź mały, gdyż prawdy á cznoty łzukaiąci biorzą wiewłzy. *BielŻywGlab nlb* 11 (3); człowiek przez pokarmu moźe być żyw (iako lekarze piłzą) do dziewiętego dnia, y owłzem chory moźe dłuźey trwać [...] gdyż przez dychania wiathru nie moźe y iedney godziny trwać. *GlabGad* F4v; Cźemu żółtek na wodę wpułczony thonie gdyż białek pływa po wirzchu. *GlabGad* H6 (36); wiara krzełcianfka iest ludzi lichych, á proźnuiąciħ ktorzi obrazi chwałą, gdiż Saraczeni z łwey wiary wielkie rołkofzy maią y pożytki *MiechGlab* 20 (7); *RejPs* 123v; *LibLeg* 11/11 (2); *LudWieś* B3; *SeklWyzn* d4v; *SeklKat* D4 (2); *HistAl* E; *MurzNT* 3v; *Diar* 32 (4); *LubPs* S (2); A wźdy fie iesttze pánie zową przyiacielmi twoimi/ gdyż ty niemáłz wiewłzych bluznierzow y nieprzyaciół náfwiećie/ iáko łą oni *KrowObr* 147 (7); *RejWiz* 54 (3); *OrzList* g; Bo fie prawdy námmwił [*Stańczyk*] w łzaloney połtáwie/ Gdyź ci co im náleźy/ milczą o niey práwie. *RejZwierz* A6V (4); My nie złego nie czyniemy gdyż oni zgrzełzyli Pánu *BibRadz Ier* 50/7 (8); *OrzRozm* H3v; dopuścił Senat ludu prołtemu wybráć dzyefięć męźow álbo Trybunátow/ gdyż pirwey iedno pięć byli *BielKron* 119 (11); ktory [*ocięc*] [...] miełzka w łwietle nieprzyłtępnym/ ktorego żaden człowiek nie widział/ gdyż Syn y Duch S. iest widźian *GrzegRóżn* D3v (13); *OrzQuin* G4; Powiedáią źefmy ich excomunicowáli/ gdyż oni łami fie excomunicowáli. *SarnUzn* G7v (3); *RejAp* 136; *GórnDworz* B4v (4); *HistRzym* 85; pewnie wiewłz/ iż iefli będziefz przy nim mocno łtał [...] źeł bráćifzek iego/ á krew ze krwi iego/ gdyż niewierny żaden w ten pocźet policźon nie będye *RejPos* 109 (15); *BiałKat* 216 (3); *KuczbKat* 35 (3); DIábeł potym on Anyoł łprołny/ ktory dla pychy á dla niepołfułzeńftwá był łtráczon z niebá/ gdyż był pirwey Anyołem łwiátłości/ á w wielkiew łáłce v Páná tego *RejZwierc* 2 (3); *BielSpr* b3v (2); *WujJud* 95v (2); *WujJudConf* 190v; *RejPosRozpr* c3v; *BudBib* b4 (4); Okázuie się tedy/ że Chriłtus Pan iest prawdziwym Bogiem bo iest Stworźycielem/ gdyż przekłęci Bogowie łą/ ktorzy nic nie łtworzyl. *BiałKaz* E4 (3); *CzechRozm* 29 (3); *ModrzBaz* 2 (4); *SkarJedn* 246; *Oczko* 6v (2); *SkarŻyw* 293; niłzczy prawdziwego Christu. obłudę mu przyczytáiąc gdyż on iest prawdą *CzechEp* 150 (11); *NiemObr* 53 (2); *ReszPrz* 57 (2); *ArtKanc* K9v; *PaprUp* D4; *ActReg* 11 (2); przyłudzaią przez poźádlivości ciálá przez niepowłciágliwości/ tych co trochę odbiegli byli w błędzie obciuiących: wolność im obiecuiąc/ gdyż łami łą niewolnicy łkázy. *WujNT* 2.Petr 2/19 (3); *SarnStat* 354 (2); Skáráć ten vmie złe, y zazdrołciwe, Gdyz ma w opiece ludzie łpráwiedliwe. *KlonKr* A3; *PowodPr* 82; Iefli fię dopiero przed łat 30. wiárá pocźełá/ gdyż iuź iest 400. łat iáko fię Chryłtus ziawił: záprawdę Ewángelia ták długo byłá proźna. *SkarKaz* 550a; *CzahTr* I3v; *PaxLiz* B2.

Połączenia: »gdyź jednak« (2); *LibLeg* 11/152; kiedyby przez Krzełt [...] były teź y dobrá ciełefne przydáne/ tedyby [...] wiele ludzi do Krztu przyłtępowáło [...] gdyż iednák Chrzełcijánłkiemu człowiekowi záwźdy przed oczymá być máiá/ nie ty omyłne y niepewne dobrá ktore widźimy/ ale ony prawdziwe y wieczne *KuczbKat* 140.

»gdyź ... jednak« (1): Gdyź tedy cirpliwy pług/ y twárde kámiene Cźás niłzczy/ wierłze iednák trwáią w łtałey cenie. *RybGęłli* B3.

»gdyż przedsię« (3): *BibRadz* I 381b *marg*; *CzechRozm* 17; łącno do onego mierżonego Tyránftwá zmykáia/ ktoremu przyzwoito ieft/ wżytko wedle vpodobánia fwego czynic: gdyż przedię Krolewka władza winna obyczáiov y praw ziemfkich słuchác/ á wedle zamiáru ich ma rządźic. *ModrzBaz* [16].

»gdyż snadz« (1): s ktorých [części psalmu] wielkie á powážne náuki y pociechy może/ łobie obaczyc káždy krześciyánfki człowiek zá fprawá Ducha świętego/ gdyż snadz s tego proftęgo fámęgo fpiewánia/ nie mogłby ku ták doftátęcznemu rozumieniu przydź. *LubPs* Z2.

»gdyż więc« (1): Bo Polaká zwycięzy vkładnoścjá káždy/ Gdyż Więc drugi tytułom/ nierozumie záwždy. *RejZwierz* 56.

»gdyż zasię (a. zas)« (4): pokarm więcęy fzkodzi niżli powietrze kthore aczkolwiek barzo fzkodzi ale nie długo, gdyż zafię pokarm nie richło zawadzi, ale ięgo zawada dłużęy trwa. *GlabGad* K3v (3); niewiem ięlli nie ták głowámi kmiecemi iáko koftkámí grác chćieli/ ktorzi ie zá dźięięć grzywien ofzácowáli/ gdyż zás kmieciá ktory by Sláchćicá zábił/ gárdłem kárác poftánowili. *ModrzBaz* 28.

W połączeniu z partykułą trybu warunkowego -by (2): *SeklKat* L2v; więzienie cierpię, dla ktorego mi wszytká máiętnosc zginie, gdyz bych temu mogł y umiał y chciał zabiegac, gdybych był wolen *ActReg* 160.

A. Nawiązuje między wypowiedzeniami wskazując na stosunek przeciwny; autem, cum, enim
Vulg (75) : podedwiema ofobamy przyjmviá/ a czo dalei rzękę [!]/ niefpotrzeby/ ale dla nędznego grofza/ ciało y krew bożá/ w vftá plvgawe bierzá/ y na drożdże fadziá/ przypifviacz panv Chriřtvłowi/ [...] niewmieiętność. Gdyż on tak racził vftawić/ Apořtołowie tak rozdawali/ wedłvg navki bożei/ y kořcioł prawdziwy chrzećcijánfki/ tak trzyma. *SeklWyzn* Ev; *SeklKat* Fv; *RejKup* m8; *Diar* 37 (2); I niewfytadałę fie thego nápiřác [...] iákobych ia miał gánić y přować tę vřtávę wářzę/ o řmrodlivey tżyřtości káplánfkiey/ dla tego/ iż ieft wiele miedzy wámi káplánov nietżyřtych [...] Gdyřz ia niedla tego/ they vřtávy wářzey Dijabelřkiey gánię/ y přuię/ ále dla tego/ iż nieieřth/ áni przez proroki [...] ani przez Apořtoły [...] do kořciołá [...] wprowadzoná *KrowObr* 228; *RejWiz* 20v (3); *Leop Rom* 10/4 (2); Bo záiřte nie żadna pieczá ani opářrznosc ludzka/ ale tylko fámá moc práwice Bożey/ od nágořhowánęgo vpádku tey Korony/ řtrzegłá á bronilá. Gdyřz ři/ ktorým tego Rzeczřpolita zwieryłá/ pracey wezwánia fwego im należácy/ zániedbawáia á zániechawáia. *LeszczRzecz* A2; *BibRadz* 2.*Petr* 2/11; *BielKron* 80v (2); *KwiatKřiřz* E4; A thy ktorzy tey řęki ták nie mážá tym poprzyřiężeniem řwoim [...] zová Ewanyeliki/ á brzydžá fie imi iáko pogány á heretiki iákimi. Gdyřz iedno to v nich řá řwięci ktorzy fie poznáçzyli áłbo poprzyřięgli pořłufzeřńtwo beřtiam tym *RejAp* 115v (2); *RejPos* 124 (12); *HistLan* C3 (2); *RejZwierz* 104v (2); *WujJud* 73 (2); Gánimy [...] Rzymfkie Dořycvczynienia zá grzechy/ ktorzy fie Bogu wypláćic chçá řpráwiedliwořciá řwoia. Gdyřz řam tylko Pan Křyřtus Bog y człowiek prawdziwy mógl dořyc vczynić zá grzechy nářze *WujJudConf* 93; *MycPrz* I C3v; *BudNT przedm* cv; *CzechRozm* 84 (5); ná ktorým fię ich wiele myli/ [...] mniemáiaç žeby iuř tá gliná miáłá być řámym fundámentem gruntownym. Gdyřz wierzymli cále řłowu Bożęmu/ nie ieft/ áni być może. *CzechEp* 223 (22); *NiemObr* 157; *Phil* H4; Niektorzy haereticy niebáçznie twierdzili z tego mieyřcá/ žeby duřze ludzkie řpály áž do dnia řádnę⁸⁰. Gdyřz fię to zánienie o řámym tylko ciáłáç/ á nie o duřzáç rozumie. *WujNT* 710 (5); Idźze teraz/ ápprobuy

połtępek piiány: A zwłafzczá miedzy námi łowie Chrześciány. Gdyż máło od martwego piianicá rozny: Baczenia przyłtoynego y rozłádku próżny *KlonWor* 69 (2).

7. *Wprowadza zdanie podmiotowe: że (6)* : Znamię lepak iego gniewu było gdyż głofu łwego vniżył á mniey mowił. *BielŻyw* 47; *HistAl* C4.

Połączenie: »gdyż ...to, to ... gdyż« (2 : 2): A leć y to też rzeć nowa Prawie niesłychana owa. Gdiż czy połłowie naftali *RejKup* h5v; nie łac to znaki człowieká na potępienie odlęczone⁶⁰ gdyż wy tak wzdychácie/ i łtaká żądzą łálki bożyi wzywácié *MurzHist* P2v; Włzyłthki mi łie rzeczy podobály/ iedno gdyż mi w oney głowie trupiey karmie nołżono to mi bárzo przykro było *HistRzym* 52v; o iákaż to ieft w nędznych ludzyoch wádá/ [...] Gdyż pieniądzom dáleko wietłżá czeńć działáią *HistLan* E3v.

8. *Wprowadza zdanie dopełnieniowe: że (10)* : Przecz ták niesłprawiedliwie czyniłz dla iednego/ Gdyż krew mułiłz przelewác/ ludu niewinnego. *RejZwierz* 32v; Vłyłzawłzy to on rycerz á widząc gdyż łtrzáłę wypułzczał/ włzytko ciáło łwe w wodzie ponorzył. *HistRzym* 55v; Ale łie temu dziwiuie zem tu łtał przez włzytek dzień/ nigdzie nie odchodził á niewidziałem gdyżes twa miłóć wylzedł *HistRzym* 46; *RejPos* 132v.

Połączenia: »stąd ... gdyż« (2): Stąd mamy ubaczycz yey vyelką czyłstofzcz y łzwyátółzcz gdyż tak od uyekow wprzełrzenyu (y łerczu) troycze nayblogółlawnyeyłzey przebywała *PatKaz II* 47; *KrowObr* 103v.

»gdyż ... to« (1): A gdyż temi Czály Pan Bog raczył nanaz podniefc Rofkę łwoyę [...] toć cinj [...] niezgniew [!] aby nas wiekuifce potracził *RejKupSekl* a4.

»w (a. na) tym ... gdyż« (3): W tym ia znam iże ty mnie miłuielz/ gdyż nádemną nie wykrzyka nieprzyáciel moy. *BibRadz Ps* 41(40)/12; *RejPos* 271v; á dofcć mi ná tym będzie/ gdyż go ták/ iáko go píłmo zowie ia też názywác y wyznáwác będę. *CzechRozm* 162.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (9)* : Cum ... Aliquando significat, Gdy albo gdyż/ albo gdym *Mqcz* 71c (7); Quandoquidem – Gdyłz, poniewálz [!]. *Calep* 885b; Siquidem – Poniewaz, gdziz. *Calep* 984a.

*** *Dubium (1)* : jako mamy wiedzieć, jakiego nam Boga albo Chrystusa ukazują, gdyż [wyd. *Lubomirskich*: czisz] nam o tym z Pisma ś. sprawy dać by nie powinni? *DiarDop* 101.

Cf GDAŹ, GDY, GDYŻBY, GDYŻBYĆ, **G DY Ź CI**, GDYŻCIBY, **G DY Ź KOLI**